

Міністерство освіти і науки України

Луцький національний технічний університет

(повне найменування закладу вищої освіти)

Факультет бізнесу та права

(повне найменування факультету)

Кафедра міжнародних економічних відносин

(повна найменування кафедри)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗА СТУПЕНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ «БАКАЛАВР»
ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ В ПРОЦЕСІ
ЕКОНОМІЧНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини
(шифр і назва спеціальності)

освітня програма Міжнародні економічні відносини
(назва освітньої програми)

Виконав: здобувач вищої освіти
групи МЕВ-41
**Кушнір Анастасія
Олександрівна**

(підпис)

Керівник:
к.е.н., доцент
Зелінська Ольга Миколаївна

(підпис)

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«__» _____ 2024 р.
Гарант освітньої програми:
д.е.н., професор
Лютак Олена Миколаївна

(підпис)

Луцьк – 2024 року

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет бізнесу та права

Кафедра міжнародних економічних відносин

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Галузь знань: 29 Міжнародні відносини

Спеціальність: 292 Міжнародні економічні відносини

Освітня програма: Міжнародні економічні відносини

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри міжнародних економічних відносин _____ к.е.н., доцент Олена БАУЛА

« _____ » _____ 2024 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Кушнір Анастасії Олександрівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи: Іноземні інвестиції в процесі економічної модернізації України

Керівник роботи: к.е.н., доцент Зелінська Ольга Миколаївна

затверджені наказом закладу вищої освіти від «30» грудня 2023 року № 454/01-02

2. Строк подання здобувачем вищої освіти кваліфікаційної роботи «01» червня 2024 р.

3. Вихідні дані до роботи: Законодавча база, щорічні аналітичні звіти, нормативні документи, доповіді та аналітичні публікації міжнародних організацій, що спеціалізуються на тематиці іноземного інвестування, наукові дослідження іноземних вчених

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, що потрібно розробити): РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ. 1.1 Сутність та класифікація прямих іноземних інвестицій. 1.2. Наслідки іноземного інвестування у сучасному світі. 1.3. Вплив глобалізації на процеси інвестування в Україні. РОЗДІЛ 2. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В ПРОЦЕСІ ЕКОНОМІЧНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ. 2.1. Аналітична оцінка сучасного стану залучення іноземних інвестицій в Україні. 2.2. Умови та фактори формування вітчизняного інвестиційного клімату. 2.3. Особливості залучення іноземних інвестицій в процесі економічної модернізації України. ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

5. Перелік графічного (ілюстративного) матеріалу: Лист 1. Визначення сутності поняття «іноземні інвестиції» різними науковцями та організаціями. Лист 2. Основні характеристики ПП. Лист 3. Позитивні та негативні наслідки залучення іноземних інвестицій. Лист 4. Сутнісні характеристики глобалізації для інвестиційної діяльності. Лист 5. Динаміка інвестицій в Україну за 2019–2023рр., (млн дол. США). Лист 6. Джерела прямих іноземних інвестицій в Україну, у %, на кінець 2022 року. Лист 7. Структура прямих іноземних інвестицій в економіці України за видами економічної діяльності у 2022 р., у %. Лист 8. Індекс інвестиційної привабливості України за період 2014–2022 рр.. Лист 9. Фактори, що впливають на інвестиційний клімат. Лист 10. Перспективні сектори економіки для інвестування. Лист 11. Шляхи подолання викликів та залучення ПП.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис	
		завдання видав	завдання прийняв
<i>Теоретичний розділ</i>	доцент Зелінська О.М.		
<i>Аналітичний розділ</i>	доцент Зелінська О.М.		
<i>Висновки та пропозиції</i>	доцент Зелінська О.М.		
<i>Нормоконтроль</i>	доцент Зелінська О.М.		

7. Дата видачі завдання 30.12.2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи бакалавра	Строк виконання етапів кваліфікаційної роботи бакалавра	Примітка
1	<i>Обґрунтування теми</i>	<i>до 28.12.2023</i>	
2	<i>Огляд літератури із досліджуваної теми</i>	<i>до 16.01.2024</i>	
3	<i>Теоретичний розділ</i>	<i>до 14.02.2024</i>	
4	<i>Аналітичний розділ</i>	<i>до 14.03.2024</i>	
5	<i>Висновки та пропозиції</i>	<i>до 11.04.2024</i>	
6	<i>Формування списку використаних джерел</i>	<i>до 25.04.2024</i>	
7	<i>Формування додатків</i>	<i>до 02.05.2024</i>	
8	<i>Оформлення ілюстративного матеріалу</i>	<i>до 09.05.2024</i>	
9	<i>Попередній захист кваліфікаційної роботи бакалавра</i>	<i>до 16.05.2024</i>	
10	<i>Нормоконтроль</i>	<i>до 23.05.2024</i>	
11	<i>Інструментальна перевірка на академічний плагіат</i>	<i>до 28.05.2024</i>	
12	<i>Представлення кваліфікаційної роботи бакалавра до захисту</i>	<i>до 01.06.2024</i>	

Здобувач вищої освіти

_____ (підпис)

Кушнір А.О.

(прізвище та ініціали)

Керівник кваліфікаційної роботи

_____ (підпис)

Зелінська О.М.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Кушнір А.О. Іноземні інвестиції в процесі економічної модернізації України. Рукопис.

Кваліфікаційна робота бакалавра ОП «Міжнародні економічні відносини» спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини. Луцький національний технічний університет. Луцьк, 2024.

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з вступу, двох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел, додатків.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження сутності іноземних інвестицій, та виокремлення їхніх позитивних, негативних наслідків, перспектив впливу на процес економічної модернізації України, та в аналізі основних аспектів залучення зовнішнього капіталу та оцінці інвестиційного потенціалу держави.

Об'єктом дослідження є процес інвестування в контексті економічної модернізації України.

Предметом дослідження є вивчення теоретичних та практичних аспектів створення інвестиційних ресурсів української економіки в контексті модернізації.

У кваліфікаційній роботі досліджено теоретико-концептуальні засади іноземного інвестування, а саме сутність та принципи іноземного інвестування, передумови розвитку та фактори формування привабливого інвестиційного клімату України.

Проведено аналіз стану та перспектив іноземних інвестицій, зокрема здійснено дослідження динаміки потоків інвестицій з України та в Україну, інвестиційної підтримки України в умовах збройної агресії росії та окреслено перспективи розвитку інвестиційного клімату у післявоєнній відбудові України.

Практичне значення одержаних в процесі дослідження результатів полягає в тому, що його висновки та рекомендації можуть бути використані для подальших наукових досліджень даної тематики та допоможуть проаналізувати аспекти, які безпосередньо впливатимуть на відновлення економіки України в процесі розвитку інвестиційного клімату за допомогою моделювання результативності сформованих рішень, що передбачають залучення економічно привабливих секторів України.

Загальний обсяг роботи 56 сторінка. Робота містить 6 таблиць, 5 рисунків, додатки. Список використаних джерел включає 45 позицій.

Ключові слова: прямі іноземні інвестиції, російсько-українська війна, інвестиційний клімат, іноземний капітал, інвестиційний потенціал, інвестор.

ANNOTATION

Kushnir A.O. Foreign Investments in the Process of Economic Modernization of Ukraine. Manuscript.

Bachelor's qualifying thesis of the OP "International Economic Relations" specialty 292 International Economic Relations. Lutsk National Technical University. Lutsk, 2024.

The bachelor's qualification work consists of an introduction, two sections, conclusions and proposals, a list of used sources, appendices.

The purpose of the qualification work is to explore the nature of foreign investments, highlight their positive and negative consequences, assess their potential impact on the economic modernization process in Ukraine, and analyze the main aspects of attracting external capital and evaluating the country's investment potential.

The object of the research is the investment process in the context of Ukraine's economic modernization.

The subject of the research is the study of theoretical and practical aspects of creating investment resources for the Ukrainian economy in the context of modernization.

The qualification work examines the theoretical and conceptual foundations of foreign investment, specifically the essence and principles of foreign investment, the prerequisites for development, and the factors forming an attractive investment climate in Ukraine.

An analysis of the state and prospects of foreign investments has been conducted, specifically examining the dynamics of investment flows from and to Ukraine, the investment support for Ukraine under the conditions of Russian armed aggression, and outlining the prospects for developing the investment climate in the post-war reconstruction of Ukraine.

The practical significance of the results obtained in the research lies in the fact that its conclusions and recommendations can be used for further scientific studies on this topic and will help analyze aspects that directly impact the recovery of Ukraine's economy in the process of developing the investment climate. This will be achieved through modeling the effectiveness of formed decisions, which involve attracting economically attractive sectors of Ukraine.

The total volume of work is 56 pages. The work contains 6 tables, 5 figures, appendices. The list of used sources includes 45 items.

Keywords: direct foreign investments, russian-Ukrainian war, investment climate, foreign capital, investment potential, investor.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	7
ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ УКРАЇНИ	10
1.1. Сутність та класифікація прямих іноземних інвестицій	10
1.2. Наслідки іноземного інвестування у сучасному світі	14
1.3. Вплив глобалізації на процеси інвестування в Україні	17
РОЗДІЛ 2. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В ПРОЦЕСІ ЕКОНОМІЧНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ	22
2.1. Аналітична оцінка сучасного стану залучення іноземних інвестицій в Україні	22
2.2. Умови та фактори формування вітчизняного інвестиційного клімату	28
2.3. Особливості залучення іноземних інвестицій в процесі економічної модернізації в Україні	36
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	52
ДОДАТКИ	57

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ППІ	Прямі іноземні інвестиції
США	Сполучені Штати Америки
ЄС	Європейський союз
ООН	Організація об'єднаних націй
МВФ	Міжнародний валютний фонд
СОТ	Світова організація торгівлі
ОЕСР	Організація економічного співробітництва та розвитку
ЮНКТАД	Конференція ООН з торгівлі та розвитку
ЄБА	Європейська бізнес асоціація
ВВП	Валовий внутрішній продукт
СЕС	Санітарно-епідеміологічна станція
МСП	Малі та середні підприємства
ЕКА	Експортно-кредитне агентство
МФК	Міжнародна фінансова корпорація
МІГА	Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій
ДФС	Американська корпорація з фінансування міжнародного розвитку

ВСТУП

Залучення іноземних інвестицій є важливим елементом для розвитку національної економіки, який випливає з глобальної інтеграції та міграції ресурсів у сектори, доступні для бізнес-ініціатив. Це вимагає від країни створення привабливих умов для інвесторів. Проте, існують аргументи проти масштабного входження іноземних інвестицій у економіку України, що вимагає зваженого підходу.

Аналітичний огляд сучасних наукових робіт та публікацій виявляє, що тема інвестиційної активності займає ключове місце у економічних дослідженнях. Вивчення впливу зарубіжних капіталовкладень на економічне зростання країни є предметом численних наукових робіт видатних дослідників, таких як Л.М. Борщ, Б.В. Губський, Л.Л. Антонюк, А.Ф. Бойко, В.М. Гриньова, А.П. Гайдуцький та інших.

Ці інвестиції сприяють технологічному прогресу, збільшенню ефективності виробництва, створенню нових робочих місць та вдосконаленню управлінських практик. Згідно з інформацією від Національного банку України, в 2023 році країна залучила інвестиції на суму 4247 мільйонів доларів США, що підтверджує високий рівень зацікавленості з боку міжнародних інвесторів.

У контексті військових дій та введення воєнного стану, інвестиції стають ще більш значущими для відновлення та оновлення економічної інфраструктури. Держава активно працює над поліпшенням інвестиційного клімату, розробляючи та впроваджуючи законодавчі ініціативи, які заохочують прихід стратегічних інвесторів та підвищують привабливість України як напрямку для інвестицій.

Мета дослідження полягає в дослідженні сутності іноземних інвестицій, в їхніх позитивних і негативних наслідках впливу на процес економічної модернізації України, аналізі основних аспектів залучення зовнішнього капіталу та оцінці інвестиційного потенціалу держави. Для досягнення поставленої цілі потрібно вирішити наступні завдання:

- вивчити сутність та класифікація прямих іноземних інвестицій;

- розглянути наслідки іноземного інвестування у сучасному світі;
- з'ясувати вплив глобалізації на процеси інвестування в Україні;
- дати аналітичну оцінку сучасного стану залучення іноземних інвестицій в Україні;
- дослідити умови та фактори формування вітчизняного інвестиційного клімату;
- розглянути перспективи залучення іноземних інвестицій в процесі економічної модернізації в Україні.

Об'єктом дослідження є процес інвестування в контексті економічної модернізації України.

Предметом дослідження є вивчення теоретичних та практичних аспектів створення інвестиційних ресурсів української економіки в контексті модернізації.

Для досягнення цілей та виконання ключових завдань кваліфікаційної роботи були використані такі наукові методи: логічний аналіз, порівняння, синтез, узагальнення, класифікація, пояснення, а також статистичний, табличний та графічний методи.

Практичне значення одержаних в процесі дослідження результатів полягає в тому, що його висновки та рекомендації можуть бути використані для подальших наукових досліджень даної тематики та для більш ефективного використання інвестицій.

Практична вартість результатів, отриманих під час дослідження, полягає в можливості використання їх висновків та рекомендацій для наступних наукових розробок у цій області, а також для оптимізації використання інвестицій.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел.

Робота викладена на 56 сторінку, містить 6 таблиць, 5 рисунків. Список використаних джерел містить 45 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ УКРАЇНИ

1.1. Сутність та класифікація прямих іноземних інвестицій

У сучасних реаліях неможливо досягнути зростання національної економіки без спільної роботи з іноземними компаніями. Тому особливу увагу слід приділити розвитку міжнародного бізнесу, що безумовно сприятиме підвищенню якості економіки. При цьому саме інвестиції є невід'ємною частиною міжнародного співробітництва.

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) є важливим ресурсом для швидкого розвитку економіки будь-якої країни. Ця форма капіталовкладень дозволяє здійснювати великі проєкти та приносить нові технології та практики корпоративного управління в країну. У сучасному глобальному господарстві вони виступають одним із важливих заходів забезпечення виходу з економічної кризи, ефективних структурних зрушень, зростання науково-технічного прогресу тощо.

За результатами досліджень різної наукової літератури, нами узагальнено різні визначення прямих іноземних інвестицій у таблиці (табл. 1.1).

Таким чином, на основі переглянутих методів до визначення терміну «прямі іноземні інвестиції» можна сформулювати визначення щодо цього поняття, а саме: реальні вкладення капіталу за кордоном у підприємства, технологію, обладнання та землю. Ці вкладення спрямовані на отримання довгострокового економічного інтересу, контролю над об'єктом вкладення капіталу щоб отримати одержання підприємницького прибутку або соціального ефекту.

Таблиця 1.1. – Визначення сутності поняття «іноземні інвестиції» різними науковцями та організаціями

Авторство	Сутність поняття
За визначенням МВФ та ОЕСР:	«Іноземні інвестиції - це інвестиції, що здійснюються за межами національних кордонів з метою розширення виробництва товарів і послуг, закупівлі товарів для імпорту в країну базування або експорту в треті країни».[1]
СОТ:	«Такий вид інвестицій, за якого інвестор–резидент однієї країни (країни-господаря), розміщує свої активи в межах іншої країни (країна-реципієнти) за умови отримання контролю за цими активами» [2].
Організація промислового розвитку ООН:	«Чистий притік інвестицій з метою придбання довготермінового впливу на управління підприємством (10% від акцій або паїв з правом голосу або кількох голосів), яке знаходиться у країні, відмінній від держави-інвестора. Вони становлять суму інвестицій в акції, реінвестицію прибутків, інші довготермінові та деякі короткотермінові капітальні потоки» [1].
За словами Стівена Хаймера:	«Це операція отримання за кордоном фізичних активів, за якої поточний контроль залишається у багатонаціональної компанії у неї на батьківщині, тобто контроль–це ключовий елемент ПІІ» [4, с.253].
С. Тесля:	«Це матеріальні і нематеріальні капітали, які вкладають держава, компанія чи підприємець в інші під-ва за кордоном для отримання підприємницького прибутку, за умови довготермінового економічного інтересу та наявності права брати участь в управлінських рішеннях» [5, с.131-139].
Дж.Даннінг:	«Інвестиції здійснюються поза межами країни базування,але всередині компаніїінвестора. Контроль за ресурсами, що переводяться, залишається в інвестора. Вони складаються з набору активів та проміжних продуктів, таких, як капітал, технологія, вміння та знання у галузі управління, доступ до ринків та підприємливість» [6].
А. Пересада:	«Інвестиції зазвичай здійснюються без фін.посередників у виробничі фонди з метою одержання доходу і участі в управлінні виробництвом. Іноді інвестор послідовно збільшує прямі інвестиції з метою заволодіння контрольним пакетом акцій (паїв) » [7, с.471].
О. Рогач:	«Реальні капіталовкладення в підприємства, землю, обладнання, технологію або послуги, що створюють матеріальну базу для розширення бізнесу за нац. кордони» [8, с.720].

Джерело: узагальнено автором на основі [1-8].

На практиці виділяють такі основні характеристики ПІІ (Рис.1.1).

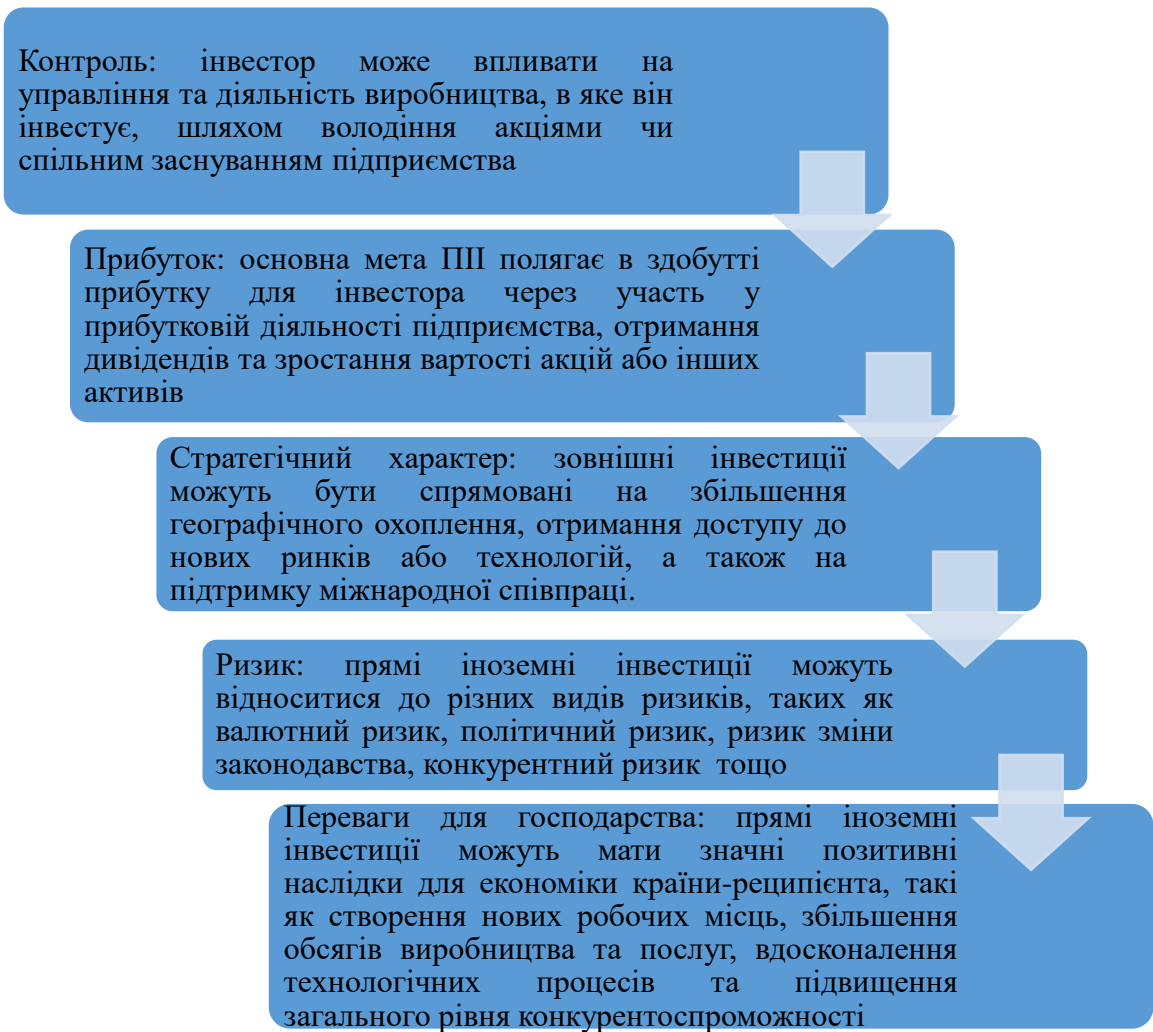

Рисунок 1.1. Основні характеристики ПІІ

Джерело: узагальнено автором на основі [9, с.193–197].

На основі аналізу літературних джерел та розуміння сутності прямих іноземних інвестицій, доцільно виділити три підходи до їх класифікації:

1) статистичний;

Для ведення обліку та звітності прямих іноземних інвестицій застосовується статистичний підхід. Відповідно до цього підходу, інвестиції класифікуються за двома ключовими ознаками:

- напрямком потоку капіталу;
- походженням інвестиційного капіталу.

За напрямом потоку капіталу, ПІІ можуть бути класифіковані на:

- внутрішні;
- зовнішні.

Внутрішні інвестиції відбуваються, коли капітал інвестується із-за кордону безпосередньо у ресурси країни-реципієнта. Зовнішні інвестиції відзначаються вивезенням капіталу за межі національних кордонів.

За походженням інвестиційний капітал можна класифікувати на:

- інвестиції, що здійснюються з розвинених країн та з країн, що розвиваються;

- офшорні.

2) якісний підхід до оцінки інвестиційної діяльності іноземного інвестора [10].

ППП можуть бути розглянуті з двох різних перспектив: перша - з позиції іноземного інвестора (країни-донора), а друга - з позиції приймаючої сторони (країни-реципієнта). Основною метою цих підходів є надання якісної оцінки інвестиційної діяльності іноземного інвестора та оцінка результативності залучених прямих іноземних інвестицій у підприємствах країни-реципієнта через залучення експертів і проведення економічних досліджень.

Якісний підхід до оцінки інвестиційної діяльності іноземного інвестора передбачає аналіз таких характеристик, як:

- мотив іноземних інвесторів, спрямованість на вид продукції;

- фазу виробництва.

3) якісний підхід до оцінки результативності залучених прямих іноземних інвестицій на підприємствах в країні-реципієнті.

З точки зору приймаючої сторони (країни-реципієнта), якісний підхід до оцінки результативності залучених прямих іноземних інвестицій на підприємствах в країні-реципієнті враховує такі критерії класифікації, як:

- вплив на зовнішню торгівлю;

- характер використання залученого капіталу;

- результат залученого капіталу.

За впливом на зовнішню торгівлю PPP поділяються на:

- імпортозаміщувальні (виробляють товари, які раніше були імпортовані країною, що приймала);

- експортно-орієнтовані (мотивовані потребою знаходження нових джерел ресурсів, наприклад, сировина та проміжні товари, напівфабрикати, які будуть використовуватись у виробництві інших товарів).

За характером використання залученого капіталу:

- споживчі;
- виробничо-технологічні;
- венчурні.

За результатом залученого капіталу:

- хижацькі;
- прогресивні/інноваційні.

Глобальний досвід підтверджує, що активне впровадження зовнішніх інвестицій є ключовим для структурної модернізації економіки, подолання технологічного відставання національної економіки та забезпечення конкурентоспроможності продукції країни на міжнародному ринку. Прямі іноземні інвестиції (ППІ) виступають як один з елементів, що стимулюють економічний прогрес та розвиток нації в цілому [11, с.659-664].

Отже, іноземні інвестиції не лише приносять прибуток інвесторам, але й сприяють розширенню міжнародного співробітництва та мають позитивний вплив на економіку країни. Зростання доходів населення активізує платоспроможний попит, що в свою чергу сприяє позитивним змінам в національній економіці.

1.2. Наслідки іноземних інвестицій у сучасному світі

Важливість інвестицій у соціально-економічному розвитку країн надзвичайно велика. Вони є важливим чинником для просування ефективного розвитку національних економік, сприяють впровадженню нових технологій та поліпшенню якості життя громадян. Приплив інвестицій до різних секторів

промисловості та господарства сприяє соціально-економічним змінам на різних рівнях суспільства.

Іноземні інвестиції відіграють важливу роль у розвитку економіки будь-якої країни та сприяють сталому економічному зростанню. Існують складні умови в яких перебувають деякі країни з економічного чи політичного погляду, що обмежує її можливості щодо використання внутрішніх інвестиційних ресурсів. Внаслідок цього, країна збільшує зацікавленість у залученні іноземних інвестицій.

Покращення інвестиційного клімату та умов для бізнесу - є важливим завданням для численних країн світу, особливо для тих, що розвиваються. Зниження економічного зростання, низька конкурентоспроможність виробництва та старіння основних фондів у більшості галузей економіки - основні фактори, які можуть сприяти зменшенню привабливості країни для іноземних інвесторів, особливо у контексті євроінтеграції.

Важливо відзначити, що завдяки інвестиціям можна покращити ринкову інфраструктуру та стимулювати підприємницьку діяльність та виробництво. Недостатність ресурсів і їх неефективне використання може призвести до втрати конкурентоспроможності національної економіки, зниження обсягів виробництва та зростання виробничих витрат. Це підкреслює важливість ефективної інвестиційної політики, яка дозволяє адаптуватися до змін у конкретних галузях бізнесу та впливати на майбутнє становище компаній у світових інвестиційних відносинах.

Приплив іноземного капіталу призводить до позитивних змін на макроекономічному рівні за рахунок:

- посилення конкуренції між виробниками, виробництво стає більш ефективним, а промислові потужності країни зростають;
- технологічного трансферу та модернізації економіки, що сприяє підвищенню технічного рівня та технологічної вдосконаленості;
- реалізації експортного потенціалу українських товаровиробників на міжнародних ринках можлива завдяки досвіду роботи з іноземними інвесторами;

- вдосконалення платіжного балансу, а саме зростання величини бюджетних коштів у формі податків, які внесені іноземними інвесторами;
- формування стратегічних партнерств між підприємствами України та зарубіжними компаніями, що можуть сприяти активізації процесів інтеграції в глобальний бізнес [12, с.69-78].

Хочемо зауважити, що важливим етапом приваблення іноземних інвестицій є перехід компанії до інноваційних виробничих процесів, а також модернізація обладнання. Вироблена продукція повинна відповідати стандартам і мати підтримку з боку комп'ютерних технологій для залучення іноземних інвестицій. Також, ключовими елементами механізму приваблення зарубіжних інвестицій є: перетворення компанії на інноваційний виробничий процес; оновлення технічного парку; відповідність виготовленої продукції міжнародним нормам та використання комп'ютерної підтримки для приваблення зовнішніх інвестицій.

Отже, іноземні інвестиції є важливим фактором у глобальній економіці, які мають декілька позитивних та негативних наслідків. Розглянемо кілька з них: (табл.1.2)

Таблиця 1.2. – Позитивні та негативні наслідки залучення іноземних інвестицій

Позитивні наслідки:	Негативні наслідки:
Стимулювання економічного зростання та розвитку.	Експлуатація природних ресурсів без належного урахування екологічних наслідків.
Створення нових робочих місць та підвищення рівня зайнятості.	Соціальна дисгармонія та нерівномірний розподіл благодійних наслідків.
Передача технологій та інновацій, що сприяють модернізації виробництва.	Залежність від іноземного капіталу та втрата контролю над стратегічними секторами економіки.
Розвиток інфраструктури та соціальних секторів.	Погіршення умов праці та прав людини внаслідок недостатнього регулювання.
Збільшення доступу до міжнародних ринків та підвищення конкурентоспроможності.	Можливість фінансових криз та ризиків для стабільності економічної системи.

Джерело складено автором на основі [13, с. 67 – 71].

Отже, важливо забезпечити ефективне регулювання та нагляд за іноземними інвестиціями, щоб максимізувати їхні позитивні аспекти та зменшити негативний вплив на економіку, суспільство та довкілля.

1.3. Вплив глобалізації на процеси інвестування в Україні

Розвиток міжнародних економічних відносин у другій половині ХХ – початку ХХІ століття відзначається посиленням глобалізації світової економіки. Це проявляється у стандартизації економічних, регулятивних і торговельних вимог, зростанні впливу міжнародного капіталу та у зменшенні економічних і політичних перепон між державами. Значення інвестування за кордоном зростає в міжнародних економічних зв'язках, які прискорюють і стимулюють процеси глобалізації, інтеграції та лібералізації.

Термін «глобалізація» увійшов у науковий, політичний і публіцистичний дискурс завдяки внеску Р. Робертсона в 1985 році. У 1990-ті роки, ідеї глобалізації стали особливо популярними. Його описують як двоїстий процес, що полягає в перетворенні загального у конкретне [14, 25-31]. Якщо більш конкретно, то глобалізація - це процес, що передбачає зростання глобального масштабу політичних, соціальних, економічних та культурних взаємозв'язків. Цей процес відбувається через збільшення обсягів інтернаціональних торговельних, фінансових та культурних обмінів, що призводить до зростання впливу країн на світовому рівні.

Роль міжнародного впливу визначається впливом глобалізації на світову фінансову систему, уніфікацію регуляторних підходів, поширення міжнародних стандартів в галузі надання та споживання фінансових послуг. Провівши аналіз, найбільш поширені в літературних джерелах підходи до питання у розумінні сутності глобалізації та її наслідків [15].

Декілька ключових аспектів, які варто розглядати під час дослідження цього питання у зв'язку з розвитком інвестиційної діяльності:

1. Більшість науковців визнають, що глобалізація є неодмінним та неминучим процесом, що означає, що намагання окремих учасників ринку зменшити її вплив на свою діяльність виявляється безрезультатним.

2. Найбільш очевидною та зрозумілою наслідок глобалізації є створення єдиного фінансово-економічного простору, що є результатом розвитку інформаційних технологій, комп'ютеризації та засобів зв'язку.

3. У глобальному світі економічна залежність між країнами та окремими секторами стає все більш інтенсивною, що може призвести до підриву або навіть руйнування національного державного суверенітету.

4. Держава та учасники ринку мають спрямовувати свої зусилля на забезпечення максимальної вигоди від глобалізації та на зменшення її деструктивного впливу. Це дозволить забезпечити стабільний розвиток в цілому національної економіки та її окремих сегментів, а також підвищення рівня міжнародної конкурентоспроможності [16, с. 172-178].

Роль міжнародного впливу визначається впливом глобалізації на світову фінансову систему, уніфікацію регуляторних підходів, поширення міжнародних стандартів в галузі надання та споживання фінансових послуг. Провівши аналіз, найбільш поширені в літературних джерелах підходи до питання у розумінні сутності глобалізації та її наслідків.

Інтерпретуючи наведені характеристики глобалізації щодо інвестиційного сектору та його перспектив, можна визначити кілька ключових аспектів, які можна представити наступним чином (рис.1.2).

Проаналізуємо характеристики, які подані у рис.1.2 у відношенні до розвитку інвестиційної діяльності. Позначені фактори, які впливають на глобалізацію та відображаються на інвестиційний клімат країн світу, є різноманітними і змінюють ситуацію на ринку фінансових послуг. Таким чином, важливо не лише визначити ці впливи, але й використати їх для встановлення стратегічних напрямків розвитку інвестицій в умовах зростаючої глобалізації [18].

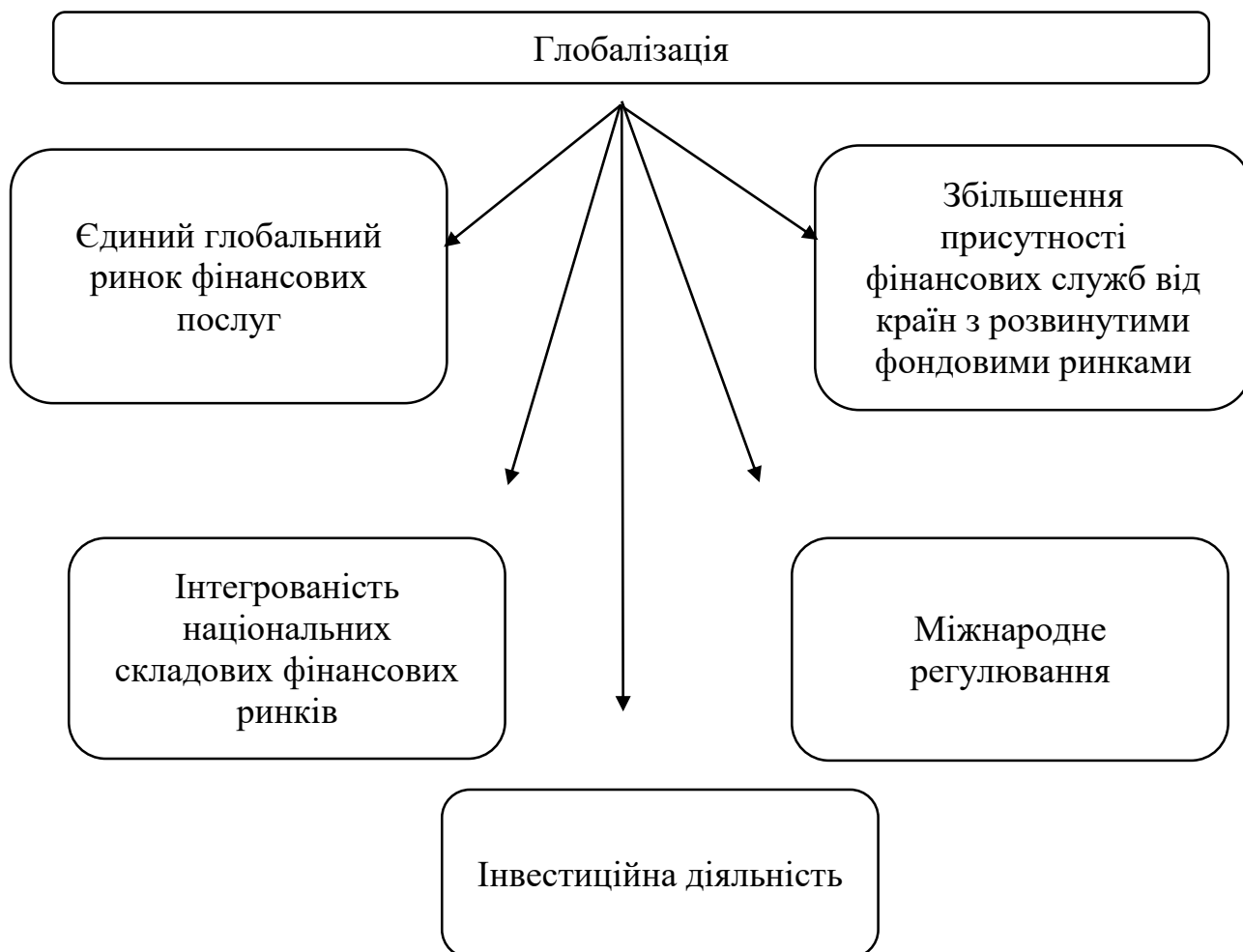

Рисунок 1.2. Сутнісні характеристики глобалізації для інвестиційної діяльності

Джерело побудовано на основі [17].

1) Єдиний глобальний ринок фінансових послуг - це розгляд процесу створення єдиного світового ринку фінансових послуг варто почати з дослідження діяльності нерезидентів, які надають фінансові послуги на українському фондовому ринку. Найсуперечливішим аспектом глобалізації є: створення єдиного світового ринку фінансових послуг. З одного боку, міжнаціональні ринки стають все відкритішими, утворюючи єдиний ринок, де скасовуються обмеження на надання різних фінансових послуг. З іншого боку, деякі країни все ще дотримуються певних регуляторних обмежень стосовно доступу нерезидентів до власного ринку фінансових послуг.

2) Інтернаціоналізація ринків фінансових та реальних активів - на початку XXI століття світовий фондовий ринок став сферою, де мільйони учасників безперервно здійснюють свої операції. Це визначає специфіку інвестиційної діяльності:

- по-перше, зростає розмаїття в можливостях транскордонного інвестування з метою складання оптимального портфеля активів;
- по-друге, інвесторам доводиться вибирати активи не лише зі своїх внутрішніх ринків, але і з усього світу, оскільки розмаїття таких активів на міжнародному рівні є набагато ширшим.

3) Міжнародне регулювання – пояснюється тим, що глобалізація зобов'язує країни до впровадження міжнародно визнаних стандартів у сфері надання фінансових послуг. Надзвичайно актуальним завданням є те, що необхідно впровадити і запровадити такі стандарти, які були розроблені та визнані великою кількістю міжнародних організацій (Банком міжнародних розрахунків, Міжнародним валютним фондом, Світовим банком і т.д.) [19].

4) Збільшення присутності фінансових служб від країн з розвинутими фондовими ринками – є одним із ключових аспектів глобалізації є наявність серед активів інвесторів фінансових інструментів, що випущені особами або організаціями з інших країн. Проаналізувавши різні джерела, інвестування у цінні папери нерезидентів потрібно аналізувати дещо ширше:

- по-перше, при наявності обмежених можливостей інвестування такі операції можуть сприяти покращенню показників інвестиційного портфеля;
- по-друге, внаслідок таких інвестицій у відповідний актив глобальному ринку вітчизняні інституційні інвестори виявляють активність, що може сприяти їх перетворенню у важливого учасника глобальних процесів [20, с.329-232].

Існуючий недолік обговорення другого аспекту, фактично обмежує можливості росту вітчизняних інституційних інвесторів на міжнародних ринках. З нашого погляду, є чітка залежність між інвестиційною активністю країни у глобальній економіці та рівнем розвитку фінансових установ, що пояснюється важливою роллю цих організацій в економічному розширенні.

Виходячи із цього, можна зробити кілька висновків щодо зв'язку між інвестиційною активністю країни у глобальній економіці та рівнем розвитку інвестиційної діяльності:

- в сучасних умовах інвестори з розвинених країн відіграють надзвичайно важливу роль у сприянні економічній експансії на інших ринках;
- існує прямий взаємозв'язок між рівнем розвитку системи інвесторів, зокрема їхніми активами, у конкретній країні та її місцем у глобальних інвестиційних процесах?
- активізація експансії інвестиційної діяльності на міжнародні ринки є прямим результатом мінімізації обмежень на інвестування в цінні папери, емітовані нерезидентами, та зняття інших обмежень на проведення трансграничних операцій інвесторами.

Узагальнюючи вищезгадане, варто враховувати неоднозначність глобалізації та її виразний та різноманітний характер, який ускладнює оцінку її впливу на розвиток інвестиційної діяльності. Також, варто уважно розглянути можливості для сприяння місцевим інвесторам шляхом реалізації програм державної підтримки, що можуть надати певні пільги та стимулювати розвиток економіки. Незважаючи на те, що існують незмінні процеси глобалізації та інтернаціоналізації, наближеність правового регулювання держав відрізняється через історичні фактори та прагматичні підходи до інвестицій. Проста адаптація чужих стандартів і практик не гарантує успішної дії, враховуючи відмінності у місцевих умовах. Таким чином, для зміцнення інвестиційного сектора краще підтримувати розвиток внутрішніх механізмів інвестування, враховуючи національні особливості.

РОЗДІЛ 2

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В ПРОЦЕСІ ЕКОНОМІЧНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

2.1. Аналітична оцінка сучасного стану залучення іноземних інвестицій в Україні

У сучасному глобальному економічному середовищі іноземні інвестиції є одним з найважливіших факторів економічного розвитку. Особливістю аналізу іноземних інвестицій є те, що, незважаючи на його масштабність, він визначає позицію конкретної країни в глобальному розподілі капіталу, що вимагає знання ситуації на міжнародних ринках капіталу, які охоплюють близько 200 країн.

З 24 лютого 2022 року ситуація щодо інвестування в Україну суттєво змінилася. Це пов'язано з тим, що іноземні інвестори стикаються з новими ризиками в Україні, пов'язаними з військовою агресією росії в Україні. Для потенційних інвесторів війна є стримуючим фактором з двох причин. По-перше, ситуація активних бойових дій сприймається іноземними інвесторами, як синонім абсолютної невизначеності та ризику втрати своїх активів в Україні. По-друге, відсутність механізмів гарантування таких масштабних військових ризиків робить середовище непривабливим для інвестування та розвитку бізнесу.

Для подолання цих викликів та залучення іноземних інвестицій в Україну, Уряд ініціював важливі регуляторні та економічні реформи. Одним із важливих кроків є запровадження страхування інвестицій від військових ризиків в Україні, що дозволить інвесторам покрити потенційні збитки, які можуть виникнути внаслідок військових дій в Україні. Директор інвестиційного департаменту ЮНКТАД дійшов висновку, що вплив пандемії на інвестиції триватиме, а інвестори будуть обережно ставитися до вкладення капіталу в нові іноземні виробничі активи [21, с. 54-61].

Крім того, у 2024 році набув чинності Закон «Про страхування інвестицій в Україні від воєнних ризиків». Експортно-кредитні агентства (ЕКА) отримали право страхувати та перестраховувати військові та/або політичні ризики фінансових втрат українських та іноземних інвесторів у випадках, пов'язаних з інвестиціями у розвиток переробних галузей, а також об'єктів та інфраструктури, необхідних для експорту українських товарів (робіт, послуг).

Крім того, до кінця березня 2024 року Кабінет Міністрів України та Національний банк України зобов'язуються визначити певний розширений перелік військових ризиків, а також порядок та умови страхування (перестраховування) цих ризиків.

Крім того, з метою створення сприятливих умов для залучення інвестицій в Україну та стимулювання місцевого економічного розвитку Парламент прийняв Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проектів зі значними інвестиціями в Україні» зі змінами, внесеними у вересні цього року та адаптованими до умов воєнного стану.

Основною метою Закону є стимулювання залучення стратегічних інвесторів у національну економіку шляхом надання державної підтримки великим інвестиційним проектам. Зокрема, підтримка надається інвестиційним проектам у переробній промисловості, видобутку для подальшої переробки та збагачення корисних копалин, транспорті, складському господарстві, поштової та кур'єрській діяльності, логістиці, охороні здоров'я та інших галузях. Для того, щоб отримати право на державну допомогу, інвестиції в об'єкт інвестування повинні становити 12 мільйонів євро, а термін реалізації проекту не повинен перевищувати п'яти років [22, с. 28-35.] (рис. 2.1).

За даними Міністерства фінансів України у таб.2.1 подано динаміку прямих інвестицій за останні 5 років.

Таблиця 2.1. - Динаміка інвестицій в Україну за 2019–2023рр., (млн дол. США).

Показники	Роки					Відхилення 2023/2022	
	2019	2020	2021	2022	2023	абс.	віднс.
Інвестиції з України	648	82	-198	529	42	-487	-92,1%
Інвестиції в Україну	5860	868	6687	1152	4247	3095	268,7%
Сальдо	+5212	-950	+6885	+623	+4205	-	-

Джерело: побудовано за даними [23]

Через повномасштабну війну у 2022 році бачимо зменшення іноземних інвестицій в Україну у \$5535 млн. та збільшення інвестицій з України в \$331 млн. Варто зазначити, що між 2022 і 2023 роками показники набули позитивних значень, а саме у \$1,316 млн.

Станом на сьогодні, Україна ще не досягла економічних показників 2019 року. Для стабілізації та довгострокового зростання нашої країни, вкрай важливо активувати процес приваблення інвестицій до національної економіки та внутрішнього ринку. Це обумовлено тим, що внутрішні інвестиційні ресурси недостатні для забезпечення стабільного розвитку в довгостроковій перспективі [24, с. 14-21].

Станом на початок 2024 року, загальний обсяг ПІІ в Україну досяг 57,2 млрд. доларів США. Це на 33% більше, ніж у 2021 році, коли ПІІ становили 43 млрд. доларів США.

При дослідженні інвестицій, що надходять в Україну, та при детальному розгляді, потрібно визначити ключових інвесторів (рис. 2.1).

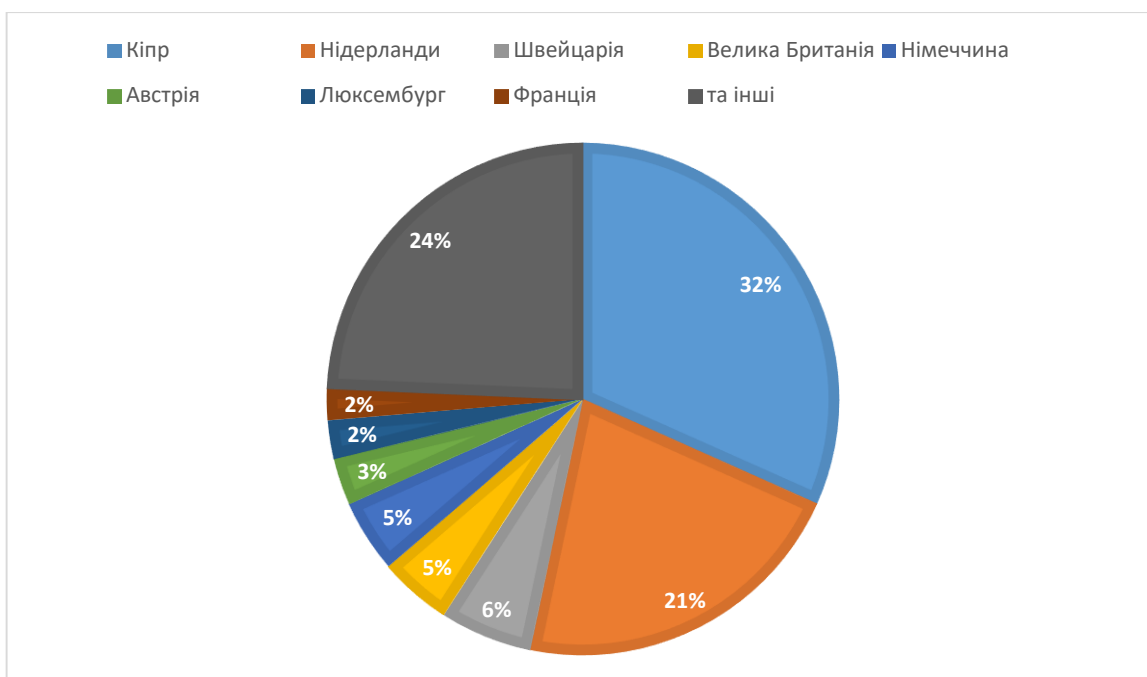

Рис. 2.1 Джерела прямих іноземних інвестицій в Україну, у %, на кінець 2022 року.

Джерело: складено за даними [25]

Згідно з даними на рисунку 2.1, більшість інвестицій (понад 70%) прийшли з країн Європейського Союзу (ЄС). Найвищий рівень інвестицій за всю історію було зафіксовано з Кіпру, що становить 31,7%. Варто відзначити, що Кіпр відомий як привабливе місце для створення офшорних компаній, що може вказувати на те, що деякі інвестиції з цієї країни можуть бути нереальними. Проте, незважаючи на це, Кіпр продовжує бути головним інвестором в Україну. Щодо інших країн, то на Нідерланди припадає 21,6% інвестицій, Швейцарія внесла 5,8%, Великобританія та Німеччина вклали по 4,6%, Австрія - 3,0%, Люксембург - 2,4%, а Франція - 2,0%.

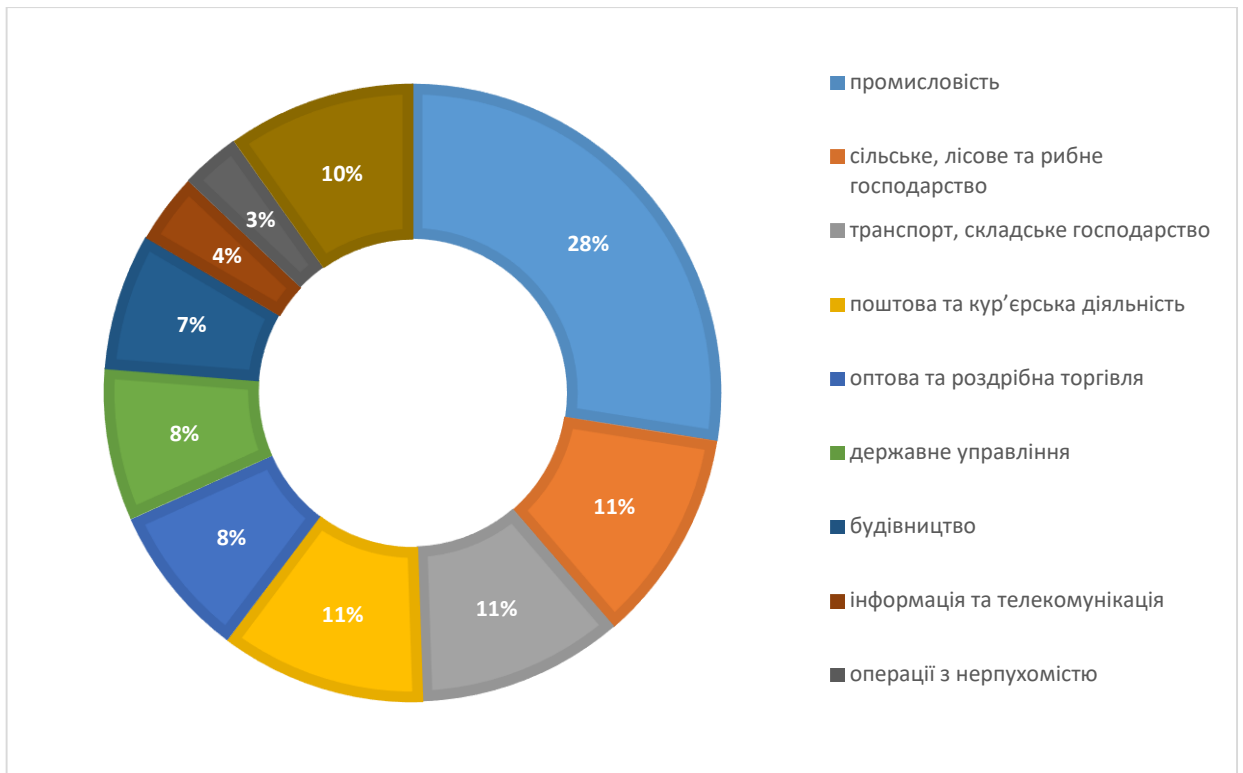

Рис. 2.2 Структура прямих іноземних інвестицій в економіці України за видами економічної діяльності у 2022 р., у %

Джерело: складено за даними [26]

Як можна бачити на рисунку 2.2, у 2022 році основними секторами економіки за обсягом капіталовкладень були: промисловість з 30,8%, аграрний сектор (сільське, лісове та рибне господарство) з 12,6%, транспорт, складське господарство, поштові та кур'єрські послуги з 12,1%, оптова та роздрібна торгівля та ремонт автомобілів і мотоциклів з 9,0%. Державне управління, оборона та обов'язкове соціальне страхування становили 8,9%, будівництво - 8,0%, охорона здоров'я та соціальна допомога - 4,3%, інформаційні та телекомунікаційні послуги - 4,1%, а операції з нерухомістю - 3,5%.

Інвестори повинні взяти на себе роль стратегічних партнерів України в процесі її відновлення. росія спричинила принаймні \$150 млрд безпосередньої шкоди, з якої близько 60% стосуються пошкоджень житлового фонду та інфраструктури. Верховна Рада України прийняла законопроект № 8138, який має на меті поліпшення інвестиційного середовища. Серед основних змін - зниження мінімального порогу для інвесторів з 20 євро до 12 євро, введення

нових напрямків для втілення інвестиційних проектів, включаючи ІТ-сектор, а також посилення державної підтримки інвестиційних ініціатив.

Також, аналізуючи ППП, важливо дослідити Індекс інвестиційної привабливості України, який вимірює ЄБА (Європейська Бізнес Асоціація) з 2008 року (рис. 2.3).

Індекс інвестиційної привабливості України за період 2014–2022 рр.

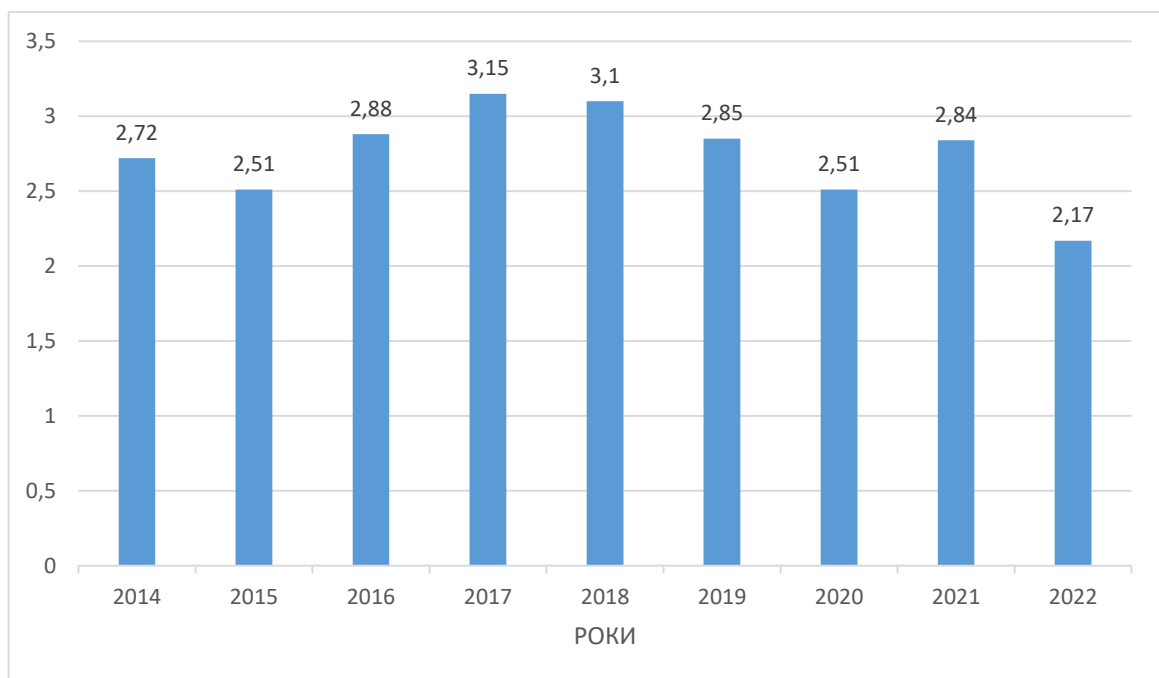

Рис. 2.3 Індекс інвестиційної привабливості України за період 2014–2022 рр.

Джерело: складено за даними [27]

Дивлячись на рисунок 2.2, бачимо, що 2017 та 2018 роки були найбільш успішними. Однак, починаючи з 2019 року, індекс інвестиційної активності став знижуватися, і в 2020 році він досяг показника 2,51, частково через негативні наслідки від Covid-19. Відповідно до рейтингу Doing Business, який складає Світовий банк, в 2020 році Україна зайняла 64-те місце серед 191 країни за привабливістю для інвестицій. Це на 7 пунктів вище, ніж було у попередньому році.

Можна відзначити, що через великомасштабний військовий конфлікт прогнозується погіршення оцінки інвестиційного клімату в Україні з боку

генеральних директорів. За останні шість місяців відсоток керівників, які вважають ситуацію вкрай негативною, збільшився в десять разів - з 5% до 53%. Додатково, 34% вважають ситуацію досить негативною. Тим не менш, 9% директорів мають нейтральну позицію щодо поточного інвестиційного середовища, а 4% вважають його позитивним. Незважаючи на війну, 91% компаній, що входять до Асоціації, планують продовжити свою діяльність на ринку України, а 55% навіть планують інвестувати в Україну під час війни [29].

DFC (Фонд розвитку та співпраці) переважно страхує інвестиції в енергетику, охорону здоров'я, інфраструктуру, сільське господарство та сектор фінансових послуг. DFC страхує як нові, так і існуючі проекти. Підтримка надається як американським інвесторам, так і проектам, ініційованим європейськими та українськими інвесторами.

DFC вже підтримала проекти в Україні на загальну суму понад 400 мільйонів доларів США. Зокрема, 250 мільйонів доларів США було виділено на підтримку українських виробників м'яса птиці та зерна в їхніх зусиллях щодо пом'якшення наслідків війни росії проти України [28].

Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій (MIGA - Multilateral Investment Guarantee Agency), член Групи Світового банку, також бере участь у страхуванні та перестраховуванні політичних та військових ризиків в Україні. MIGA забезпечує захист від ризиків, які виникають через політичні коливання, державне вилучення власності та конфлікти в країнах, де приватні інвестори відчують невпевненість щодо роботи.

MIGA встановлює певні вимоги до проектів, щоб забезпечити страхування таких інвестицій. Наприклад, MIGA може застрахувати існуючі інвестиції, якщо інвестор просить надати гарантії для існуючих і нових інвестицій або якщо інвестор демонструє довгострокову прихильність до існуючого проекту. Проекти також повинні відповідати екологічним та соціальним стандартам [29].

2.2. Умови та фактори формування вітчизняного інвестиційного клімату

Після вивчення та аналізу теоретичних робіт вітчизняних та зарубіжних авторів, ми можемо підтвердити, що, Інвестиційний клімат країни визначається набором політичних, юридичних, економічних та соціальних факторів, які забезпечують та підтримують інвестиційну активність місцевих та зарубіжних інвесторів. Позитивний інвестиційний клімат має гарантувати захист інвесторів від ризиків, пов'язаних з інвестиціями.

У період економічних перетворень українська держава намагається створити сприятливе середовище для розвитку інвестиційного сектору, враховуючи економічний потенціал України та обмеженість місцевих інвестиційних можливостей. Процес переходу до ринкових методів управління інвестиціями триває.

Можна виділити чотири ключові категорії факторів, які мають вплив на інвестиційну атмосферу в місті, області або країні (табл. 2.2).

Інвестиційний клімат є ключовим елементом, який впливає на рішення інвестора про вкладення коштів у певну країну. Це рішення базується на колективному судженні та економічних обґрунтуваннях. Зрозуміло, що інвестиційний клімат безпосередньо корелює з ресурсним потенціалом країни, який необхідний для втілення різноманітних бізнес-проектів. Він відображає ступінь привабливості країни для інвесторів, які вже працюють на її території, а також для тих, хто розглядає можливість такої діяльності.

Створюється багатогалузева система капітального будівництва. Ліквідовано Міністерство будівництва. Проводиться ліквідація та приватизація будівельних підприємств. Макроекономічна політика зосереджується на створенні передумов для інвестиційного зростання, включаючи зниження інфляції, забезпечення оптимальних відсоткових ставок за депозитами та інвестиціями, зниження кредитних ставок, скорочення боргу та збільшення споживчого попиту [30, с. 5-14].

Таблиця 2.2. – Фактори, що впливають на інвестиційний клімат

Фактори	Характеристика
Політичні елементи	Вони включають ступінь корупції, ставлення та лояльність державного управління до бізнес-структур, а також ризики, пов'язані зі зміною політичної влади. Безумовно, в нашій країні на сьогоднішній день існує багато проблем, що стосуються цього аспекту.
Економічні фактори	Включають оцінку вартості нерухомості, вартість необхідних ліцензій та патентів, рівень оподаткування, процентні ставки за кредитами, рівень заробітної плати (вартість робочої сили).
Інфраструктурні елементи	Включають зручність розташування конкретного бізнесу, наявність ефективної транспортної інфраструктури, доступність необхідних сировини та матеріалів.
Соціальні фактори	Ця категорія включає наявність необхідних робочих ресурсів, наявність споживачів продукції, позитивне ставлення населення до бізнесу, аналіз ризиків потенційних акцій протесту, кримінальна ситуація в регіоні.

Джерело складено на основі [31, с. 107-114.].

Створюється багатогалузева система капітального будівництва. Ліквідовано Міністерство будівництва. Проводиться ліквідація та приватизація будівельних підприємств. Макроекономічна політика зосереджується на створенні передумов для інвестиційного зростання, включаючи зниження інфляції, забезпечення оптимальних відсоткових ставок за депозитами та інвестиціями, зниження кредитних ставок, скорочення боргу та збільшення споживчого попиту.

Незважаючи на значний потенціал, Україна стикається з низкою викликів, які стримують приплив іноземних інвестицій:

- Політична нестабільність: Війна на сході України та постійні політичні потрясіння негативно впливають на інвестиційний клімат.

- Корупція: Високий рівень корупції в Україні є серйозною перешкодою для іноземних інвесторів.
- Слабке верховенство права: Недосконала правова система та слабе верховенство права роблять ведення бізнесу в Україні ризикованим.
- Недостатній розвиток інфраструктури: Недосконала інфраструктура, включаючи дороги, порти та електроенергетику, може стримувати інвестиції в деякі галузі.

Бюрократія: Складні та забюрократизовані процедури ведення бізнесу можуть бути перешкодою для іноземних інвесторів.

Серед факторів, які допомагають зменшити або уникнути ризиків для інвесторів в Україні, можна виділити:

- розвиненість виробничих сил та стан інвестиційного ринку;
- юридичний ландшафт країни (законодавче регулювання);
- політична готовність всіх гілок влади;
- ситуація в фінансово-кредитній системі;
- позиція іноземного інвестора;
- інвестиційна активність громадян.

У контексті економічної нестабільності важливим є державне сприяння реалізації інвестиційних ініціатив, які мають на меті розвиток важливих секторів промисловості, а також використання економічних інструментів для підтримки внутрішньої інвестиційної активності [32, с. 47-54.].

Ступінь розвиненості виробничих потужностей країни є одним з найістотніших факторів, які сприяють поліпшенню інвестиційної атмосфери. Оскільки основними джерелами інвестицій є виробничий сектор, то значну роль відіграє збільшення ВВП та національного доходу, які спрямовані на капіталоутворення.

Важливим фактором, який впливає на інвестиційний клімат, є рівень розвитку активних складових інвестиційного сектору, особливо підприємств та організацій будівельної галузі.

Ці підприємства мають застаріле обладнання, але їх першочергове переоснащення стане потужним фактором поживлення інвестиційного процесу в Україні. Приватизація цього сектору іноземним капіталом також сприятиме цьому процесу [33, с.34-40].

Одним з найважливіших факторів покращення інвестиційного клімату в Україні є створення правової бази, що відповідає ринковій економіці, що повністю залежить від політичного закону, тобто законодавчої та виконавчої гілок влади.

Традиційно під інвестиційним кліматом розуміють сукупність факторів зовнішнього середовища, які впливають на процес реалізації інвестиційних ідей і, більш безпосередньо, на економічну ефективність інвестиційної діяльності. Інвестиційна діяльність в економічному сенсі, в умовах розвитку ринкових відносин, означає, що інвестиції є не тільки джерелом майбутнього прибутку для підприємства, але й покращують економічне середовище країни в цілому.

Сприятливий інвестиційний клімат означає сприятливі умови для залучення інвестицій, зокрема

- Вдосконалена законодавча база та правові норми, що наближаються до міжнародних стандартів;
- Удосконалення загального цивільного права з повною прозорістю та зменшенням кількості імперативних норм та договірних прав.

Звичайно, іноземні інвестори, маючи великий вибір країн, куди вони можуть вкласти свій капітал, обирають країни з найбільш сприятливими та вигідними умовами. Вони детально їх оцінюють, звертаючи увагу, перш за все, на стабільність цих умов і на те, як довго вони триватимуть. Якщо довгострокові перспективи сприятливі для іноземних інвесторів, вони можуть не звертати уваги на тимчасові проблеми. Але якщо стабільності немає і найближчим часом її не передбачається, то жодні привабливі заходи не приваблять іноземних інвесторів [34, с. 10-15.].

Політична ситуація в країні відіграє важливу роль. Але крім політичної стабільності, важливим є також загальний стан економіки та політика уряду

щодо економічного розвитку. Стабільне зростання валового національного продукту і стабільне, хоча і не дуже велике, зростання виробництва є індикаторами в цьому відношенні. Це розглядається як хороша перспектива для розвитку ринку.

Інвестори також звертають увагу на рівень життя населення, ступінь підвищення заробітної плати та рівень цін на місцеві матеріали і сировину. Інфляція та інфляційні очікування можуть викликати серйозну стурбованість. Важливим фактором є довіра інвесторів до економічної політики, яку проводить держава, її здатність сприяти економічному розвитку, діяти виважено та уникати дорогих експериментів.

Перші висновки іноземних інвесторів про економічну політику держави виникають, коли вони починають оцінювати валютний контроль, контроль за коливаннями обмінного курсу, протекціоністські заходи, вимоги щодо репатріації капіталу та прибутків, обмеження імпорту та процедури ліцензування [35, с. 12-18.].

Валютний контроль має життєво важливе значення для іноземних інвесторів. Іноземні інвестори зацікавлені в тому, наскільки їхня здатність репатріювати свій капітал, а також дивіденди та відсотки гарантується на практиці. Найбільш реалістичною гарантією є позитивний платіжний баланс країни-реципієнта капіталу. Іноземні інвестори повинні бути впевнені, що вони можуть перевести капітал і прибутки. Можливість імпорту необхідних матеріалів і запасних частин також враховується під час валютного контролю.

Багатий внутрішній ринок є ще одним важливим фактором. Купівельна спроможність населення - ще один важливий фактор. Бідні та густонаселені країни є типовими для країн, що розвиваються.

Іноземні інвестори розраховують, наскільки добре їхня продукція продається на місцевому ринку. Внутрішній ринок можна розглядати не тільки як власний ринок країни, але і як ринок країн, економіки яких раніше були взаємопов'язані.

Інвестори не оминають увагою інфраструктуру країни. Це і електропостачання, і газопостачання, і водопостачання. Все в країні має функціонувати таким чином, щоб забезпечити іноземного інвестора необхідними матеріалами для виробництва і можливістю регулярного експорту. До уваги береться також стан залізничних, автомобільних і річкових транспортних шляхів країни. До уваги береться також те, як працівники добираються до робочого місця. Інформаційні комунікації також входять до цього переліку. Важливо, щоб були доступні телефонні та факсимільні апарати і щоб можна було швидко зв'язатися з органами влади, постачальниками та покупцями.

Відсутність певних засобів комунікації та великі витрати на розвиток інфраструктури є бар'єром для інвесторів. Щоб подолати цю ситуацію, деякі країни створили спеціальні промислові зони для залучення іноземних інвесторів. Спеціальні зони надають іноземним інвесторам доступ до транспорту, комунікацій та інших цивілізаційних благ. Ці зони часто пропонують сприятливі умови для збудованих будівель з можливістю їхнього подальшого викупу. Такі зони також можуть бути звільнені від податків [36, с. 32-37].

Наявність робочої сили та умови працевлаштування також приваблюють іноземних інвесторів. Особливо в країнах з високим рівнем безробіття створення нових робочих місць сприяє розвитку національної економіки. Однак велика кількість робочої сили не є гарантією залучення інвесторів. Іноземні інвестори завжди звертають увагу на ринок праці, тобто на кваліфікацію працівників, їхні навички професійного навчання та відповідність вимогам виробництва.

У світлі вищесказаного, розглядаючи всі аспекти залучення інвесторів в Україну, можна виокремити деякі з основних проблем у цій сфері. На жаль, українська економіка переживає складні часи. Збройні конфлікти, що почалися в 2014 році, все ще тривають, особливо в східних регіонах. Хоча в Україні існує широкий спектр інвестиційної діяльності, політична нестабільність та відсутність правових гарантій захисту інвестиційних коштів зменшують бажання потенційних інвесторів вкладати кошти в країну. Тому питання

створення сприятливого інвестиційного клімату та інвестиційної привабливості є дуже важливим на сьогоднішній день [37, с. 54-62.].

Відновлення регіонів, що постраждали від збройного конфлікту, є важливим завданням сьогодні. Соціально-економічна ситуація на сході України є дуже нестабільною. Тому слід приділяти більше уваги постконфліктним регіонам. Ці регіони по праву можна назвати стагнаційними майже в усіх сферах життя. Єдиним способом покращити соціально-економічну ситуацію в Донецькій області практично є залучення іноземних та внутрішніх інвестицій.

Для забезпечення соціально-економічної стабільності на Сході слід розглянути можливість створення територій пріоритетного розвитку зі спеціальним режимом інвестиційної діяльності. Іншим способом покращення DFC встановлення спеціального режиму інвестиційної діяльності для депресивних територій. Пільги на таких територіях повинні надаватися лише підприємствам, які реалізують інвестиційні проекти та відповідають певним вимогам. Податкові пільги мають надаватися за умови контролю за техніко-економічними обґрунтуваннями та бізнес-проектами, а також за використанням відповідних коштів. Розвиток інвестиційного потенціалу регіону потребує створення об'єктивної податкової системи, яка сприятиме зменшенню нерівності в доходах, формуванню оптимальної структури прибутку для галузей економіки і, таким чином, підвищенню платоспроможного попиту населення, інвестиційної активності та привабливості депресивних територій [38, с. 34-40].

Економічна та політична нестабільність, недоліки в інвестиційному законодавстві, великий податковий навантаження, бюрократія та корупція, а також відсутність ефективної системи захисту іноземних інвестицій продовжують бути головними викликами для приваблення іноземних інвестицій.

2.3. Особливості залучення іноземних інвестицій в процесі економічної модернізації в Україні

Кожна країна потребує додаткового фінансування для розвитку економіки та покращення добробуту населення від іноземних інвесторів. Україна зараз переживає значні економічні зміни і потребує значного фінансування. Через брак власних ресурсів економіка країни потребує підтримки іноземних інвесторів. Іноземні інвестори є єдиним джерелом коштів, які можуть підтримати розвиток підприємств, переоснащення та модернізацію виробництва, сприяти змінам у промисловості та економіці України в цілому.

Однак слід пам'ятати, що для отримання ефективної віддачі від вкладених коштів необхідно правильно обрати галузі для інвестиційних проектів та чітко визначити основні проблеми цього процесу. Вплив іноземних інвестицій на розвиток України є дуже важливим та актуальним в сучасних умовах [39, с. 47-52.].

Центральний банк України та Державна служба статистики України також здійснюють безпосередній моніторинг надходження прямих іноземних інвестицій в Україну. Статистичні дані, підготовлені Державною службою статистики України, використовуються для аналізу надходження прямих іноземних інвестицій в національну економіку.

Описуючи ПШ в українську економіку, цей розділ враховує географічну структуру, сформовану під впливом низки чинників, серед яких головним є розвиток зовнішньоекономічних зв'язків зі стратегічними партнерами.

Протягом останніх п'яти років інвестори були схильні до фінансових зловживань та відмивання грошей. Високий рівень інвестицій з таких країн, як Віргінські острови та Нідерланди, пояснюється значними перевагами, що надаються іноземним компаніям, зареєстрованим у цих країнах, які не можна порівняти з Кіпром, хоча деякі елементи офшорингу існують. Система офшорних зон, що діє на Кіпрі, сприяє «непрямим» прямим іноземним інвестиціям з Кіпру, які значно перевищують власні інвестиції Кіпру. Тому варто

зазначити, що значна частина ПІІ з Кіпру здійснюється дочірніми компаніями українських компаній.

Такі заходи допоможуть Україні стати більш привабливою для іноземних інвесторів та залучити більше інвестицій в регіони країни. Деструктивні процеси значно послабили місцеву економічну систему та зробили її вразливою до зовнішніх ризиків. Як наслідок, відбулася деформація галузевої структури промисловості [40, с. 100-106.].

Енергетичний сектор був одним з найбільш постраждалих від конфлікту. Україна втратила велику кількість потужностей з виробництва альтернативної енергії, інвестованих іноземцями та іншими особами. Однак для деякого це не стало перешкодою.

Норвезька компанія Skates почала розвивати сонячну енергетику в Україні ще задовго до початку повномасштабної війни, встановивши п'ять потужних СЕС у Київській, Черкаській та Миколаївській областях до 2021 року. Зараз, спільно з Міжнародною фінансовою корпорацією (МФК), компанія планує запуснути в Україні Skates Release - комплексне рішення для зберігання електроенергії. Це допоможе диверсифікувати виробництво енергії в країні.

Корпорація "Онур" активно вкладає кошти в сектор відновлюваної енергетики. Вона володіє енергетичними активами обсягом 150 МВт і має намір розширити свою присутність в Закарпатській області, розробляючи новий проект. Цей проект передбачає встановлення вітряної турбіни з потужністю 120 МВт, що обійдеться в 150 мільйонів доларів США. Реалізація цього проекту запланована на наступні два роки.

Українська бізнес-спільнота складається з двох нерівних сегментів, виклики та потреби яких перетинаються, але водночас суттєво відрізняються. З одного боку, існує близько 500 великих компаній з оборотом понад \$100 млн. Більшість з них або контролюються державою, або належать до багатогалузевих конгломератів, найбільші з яких історично контролюються групами, відомими як «олігархи». На ці компанії припадає близько 30 відсотків загального обороту бізнес-сектору [41, с. 145-152].

На противагу їм існує близько 400 000 малих і середніх підприємств (МСП) та 1,6 мільйона фізичних осіб-підприємців. Разом на них припадає решта 70 відсотків загального обороту. Однак, згідно з аналізом, проведеним місцевою консалтинговою компанією на великій вибірці МСП, лише близько 60% зареєстрованих МСП фактично працюють, тоді як близько 40% не займаються нормальною господарською діяльністю. Ці останні є сателітами або «сплячими» підприємствами великих компаній, створеними з метою оптимізації оподаткування.

У 2015 році Україна досягла експорту в галузі програмного забезпечення на суму не менше \$2.5 мільярда, що робить цей сектор третім за важливістю в експортній діяльності країни. Цей сектор демонструє велику перспективу, основою якої є висококваліфікована робоча сила та інтелектуальні активи. Україна, як третій найбільший виробник пшениці у світі, має великий потенціал для заробітку іноземних інвесторів. Сектори економіки, орієнтовані на внутрішній ринок, такі як банківська справа та машинобудування, традиційно приваблюють більше іноземних прямих інвестицій, ніж сектори, орієнтовані на експорт. У рамках виробничого сектора, металургія та харчова промисловість виявилися більш привабливими для інвесторів, ніж машинобудування та хімічна промисловість. Незважаючи на проведені реформи для боротьби з корупцією та покращення економічного становища, Україна все ще сприймається потенційними інвесторами як ризиковане місце для створення та розвитку бізнесу. Однак, незважаючи на це, багато іноземних компаній вкладають свої кошти в Україну, особливо в сільськогосподарський сектор, товари масового споживання та технологічні галузі [42, с. 128-135].

Україна відзначається стрімким розвитком у сфері інформаційних технологій; її здатність ефективно протистояти кібератакам з росії підтверджує високий професійний рівень українських програмістів, які можуть стати важливим ресурсом для розвитку національної економіки. Незважаючи на, транспортні перешкоди, блокаду та втрату деяких енергетичних потужностей, експорт технологій продовжував показувати позитивну динаміку навіть у 2022

році. Крім того, новий статус України як потенційного члена ЄС створює величезні перспективи для розширення торговельних відносин.

Хоча торгівля в Україні до 2022 року в цілому показала позитивні результати, все ще існує великий потенціал для її оптимізації. Україна поки що не в повній мірі використовує можливості глобальних ланцюжків доданої вартості. Вона активно експортує сировину (наприклад, зерно, залізну руду) та проміжні товари, такі як: соняшникова олія, чорні метали, комплекти дротів запалювання тощо, але її участь у виробництві кінцевих продуктів залишається незначною. Це важлива область для подальшого розвитку. У дослідженні Movchan and Rogoff 2022 було виявлено значний прогрес, який Україна зробила у заключенні угод про вільну торгівлю, а також поточні переговори; всі ці кроки сприятимуть створенню основи для більш глибокої інтеграції в глобальні ланцюжки доданої вартості в окремих секторах. Звичайно, велику роль тут відіграє відновлення та модернізація транспортної інфраструктури України. Післявоєнна Україна також має великі шанси налагодити ефективний експорт продукції нових галузей, таких як виробництво зброї (де Україна заслужила велику довіру) та медицина (де Україна впровадила інноваційні методи допомоги постраждалим від опіків) [43, с. 30-32].

Залучення ПІІ в Україну є викликом, але це необхідно для реалізації торговельного потенціалу країни. Внаслідок значних пошкоджень української інфраструктури, а також руйнувань виробничих об'єктів та металургійних заводів в результаті дій російських безпілотників та ракет, потребується великих капіталовкладень для відновлення. У минулому Україна мала низькі показники залучення ПІІ, тому важливо зосередитися на посиленні інституцій та правоохоронної системи для боротьби з корупцією та іншими перешкодами для інвестицій. Є великі шанси, що процес інтеграції України до ЄС, який визначає напрямки реформ, принесе значні переваги для країни.

У Movchan and Rogoff 2022 презентували детальний аналіз минулого, сучасного та можливого майбутнього. Враховуючи свій статус кандидата на вступ до ЄС, Україні слід використовувати критерії європейської інтеграції як

основу для формування всіх політичних змін, включаючи ті, що пов'язані з відновленням. Можливість вступу до ЄС може слугувати орієнтиром у процесі реформування та зменшити потенційні внутрішні конфлікти, подібно до того, як це сталося з країнами-кандидатами [44, с.12-20].

Проведене дослідження дає можливість виділити сектори національної економіки, які є потенційно інвестиційно привабливими і які мають перспективу для інвестицій та державної підтримки, що сприятиме економічному зростанню. (табл. 2.3)

Таблиця – 2.3. Перспективні сектори економіки для інвестування

Сектор	Характеристика
Сектор інформаційних та комунікаційних технологій (ІКТ)	Кожного місяця на ринку з'являється близько декількох сотень ІТ-компаній. ІТ-сектор відрізняється високою платоспроможністю, що робить його привабливим для інвестицій.
Сектор креативних послуг	Цей сектор може забезпечити створення сприятливих умов для розвитку талановитих особистостей та підприємців, які працюють у сфері культури та мистецтва.
Сектор туризму	Збільшення обсягів туристичного потоку сприяє росту валютних надходжень та збалансованому розвитку регіональних економік, що є важливим фактором для стабільності і процвітання країни в цілому.
Сектор технічного обслуговування та ремонту повітряних суден	Має великий потенціал через зростаючий обсяг повітряного транспорту та необхідність забезпечення безпеки та ефективності літаків. Зростання сектору технічного обслуговування літаків також сприяє збільшенню конкурентоспроможності країни на світовому ринку авіаційних послуг
Сектор виробництва запчастин та комплектуючих виробів для аерокосмічної авіаційної промисловості	Відіграє важливу роль у забезпеченні безпеки та надійності польотів. Сприяння збільшенню експорту високоякісних товарів. Також розвиток цієї галузі створить нові робочі місця та збільшить обсяги виробництва
Сектор машинобудування	Сприятиме збільшенню експорту машинобудівних виробів, що підвищить конкурентоспроможність країни на світовому ринку.
Сектор харчової промисловості	Вплив харчової промисловості на експортні потенціали країни, оскільки Україна є великим виробником с/г продукції. Сприятиме підвищенню конкурентоспроможності на міжнародному ринку та підвищенню добробуту українського населення.

Джерело: складено за даними [45]

На сьогоднішній день, в сучасному світі іноземні інвестиції відіграють ключову роль у стимулюванні економічного зростання, впровадженні нових

технологій та створенні нових робочих місць. Україна, як країна, що розвивається, має значний потенціал для залучення ПІІ, адже процес економічної модернізації, який зараз триває в країні, створює нові можливості для іноземних інвесторів.

В контексті покращення інвестиційного клімату України та з метою залучення іноземних інвестицій нами запропоновано наступні заходи (табл. 2.4.)

Таблиця – 2.4 Шляхи подолання викликів та залучення ПІІ

Заходи	Сутнісна характеристика
Забезпечення політичної стабільності	покращення політичної ситуації в країні та вирішення конфлікту на сході та півдні України є ключовим фактором для залучення ПІІ.
Боротьба з корупцією	вжиття заходів для подолання корупції та створення прозорої та підзвітної системи управління є важливим для покращення інвестиційного клімату.
Зміцнення верховенства права	реформування правової системи та забезпечення верховенства права може підвищити довіру іноземних інвесторів до України.
Розвиток інфраструктури	інвестування в розвиток інфраструктури, включаючи дороги, порти та електроенергетику, може зробити Україну більш привабливою для іноземних інвесторів.
Спрощення процедур ведення бізнесу	зменшення бюрократії та спрощення процедур ведення бізнесу може зробити Україну більш сприятливою для інвестицій.

Джерело: складено автором

Таким чином, реалізація запропонованих шляхів подолання викликів та залучення ПІІ, в певній мірі призведе до припливу іноземних інвестицій. Головними умовами стабільності інвестиційної діяльності виступають гарантії безпеки України, внутрішньополітична стабільність та прискорення реформ в контексті євроінтеграційних процесів.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

На основі проведеного аналізу можна стверджувати, що іноземні інвестиції включають в себе фінансові ресурси, цінні папери, власність, права власності, а також витвори інтелектуальної праці та інші активи, що дозволені законом. Іноземні інвестори вкладають ці активи в об'єкти інвестиційної діяльності з метою заробітку або досягнення соціального впливу. Прямі іноземні інвестиції передбачають вкладання капіталу в продуктивні зарубіжні проекти, які мають на меті створення, розширення або модернізацію виробництва, розробку інтелектуальних виробів або інвестиції в "людський капітал". Вигодою від таких інвестицій може бути не тільки матеріальний прибуток у вигляді доходу або дивідендів, але й емоційне задоволення від досягнення успіху.

Іноземні інвестиції відіграють ключову роль у теоретичних дослідженнях міжнародної економіки. У даній роботі було проведено огляд, дослідження багатьох наукових джерел, літератури, що дозволило уточнити визначення, їхню структуру, основні чинники, суб'єкти прямих іноземних інвестицій. Наведені класифікаційні ознаки є вичерпними, вони не охоплюють усю різноманітність видів іноземних інвестицій. Було ідентифіковано фактори, що впливають на конкурентоспроможність, а також встановлено, який інвестиційний клімат є сприятливим для залучення прямих іноземних інвестицій, що є важливим для країн-донорів.

Аналіз класифікації іноземних інвестицій показує, що розвиток цього явища визначається як кількістю та якістю переваг, якими володіють компанії-інвестори, так і характеристиками ринку, в який інвестиції спрямовуються. Територіальні переваги, зокрема, відіграють ключову роль у визначенні виду та форми іноземних інвестицій. Важливими чинниками є економічна стабільність регіону, рівень розвитку інфраструктури, а також наявність відповідного правового та регуляторного середовища.

Значну увагу було приділено впливу і наслідкам прямих іноземних інвестицій для країн-реципієнтів та країн-донорів, а також на їхній вплив на

світову економіку. Прямі іноземні інвестиції можуть сприяти вирівнюванню рівня розвитку між країнами, стимулюючи розвиток промислових галузей та підвищення рівня життя. Однак існує ризик того, що країна-інвестор може отримати значний контроль над країною-реципієнтом, що може загрожувати політичному суверенітету та призвести до негативних соціально-економічних наслідків.

Крім того, прямі іноземні інвестиції не завжди здатні вирішити суттєві проблеми соціально-економічного розвитку країн периферії. Дослідження показало, що інвестиції можуть мати і позитивні і негативні наслідки для обох сторін, тому важливо продовжувати вивчення цієї проблеми та шукати шляхи її вирішення.

Також було визначено країни, які є найбільшими інвесторами в світовій економіці, та проаналізовано інвестиційний клімат в Україні. Для підвищення привабливості України для іноземних інвесторів, необхідно вдосконалювати правове середовище, забезпечувати економічну стабільність та розвивати інфраструктуру. Важливо також створювати сприятливі умови для бізнесу та забезпечувати прозорість і передбачуваність державної політики. Це може включати заходи з боротьби з корупцією, покращення якості державного управління та забезпечення захисту прав інвесторів. Підвищення рівня освіти та професійної підготовки робочої сили також може сприяти зростанню інвестиційної привабливості країни.

У дослідженні ми дійшли висноку, що Україна зацікавлена у залученні прямих іноземних інвестицій. Іноземний капітал може бути залучений у всі сектори економіки без загрози національним інтересам, оскільки він не збільшує зовнішній борг, а навпаки, допомагає отримати кошти для його погашення. Але варто звернути увагу на розвиток секторів, що мають високий потенціал для залучення іноземних інвестицій, таких як інформаційні технології, агропромисловий комплекс, енергетика, зокрема відновлювальна, та інфраструктура. Інвестиції в цю галузь сприятимуть економічному зростанню та

допоможуть диверсифікувати економіку, зменшуючи залежність від імпорту енергоносіїв та інших критичних ресурсів.

Обмеження на приплив прямих інвестицій повинні стосуватися лише галузей, що пов'язані з видобутком національних природних ресурсів, телекомунікаціями та супутниковим зв'язком.

Уряд повинен активно стимулювати залучення іноземних інвестицій у основний капітал. Саме ці інвестиції можуть компенсувати зростаюче від'ємне сальдо поточного рахунку платіжного балансу, яке формується через зростання цін на енергоносії. Крім того, важливо забезпечити сприятливий інвестиційний клімат шляхом вдосконалення правової бази, захисту прав інвесторів та створення прозорої регуляторної системи.

Для досягнення цього уряд має запроваджувати політики, що стимулюють економічну стабільність, розвивати інфраструктуру та покращувати інвестиційне середовище. Це включає в себе боротьбу з корупцією, підвищення ефективності державного управління, а також сприяння розвитку людського капіталу через покращення освіти та професійної підготовки.

Таким чином, створення сприятливого інвестиційного клімату є ключовим завданням для українського уряду, що може суттєво вплинути на стабільний економічний розвиток країни та покращення рівня життя її громадян.

Також, для поглибленого розуміння іноземних інвестицій необхідно враховувати широкий спектр чинників, що впливають на рішення інвесторів. Це включає в себе економічні, політичні аспекти та і соціокультурні характеристики приймаючої країни. Врахування цих факторів дозволить розробити більш точні моделі іноземних інвестицій і сприятиме створенню сприятливого інвестиційного клімату, що, у свою чергу, може стимулювати економічний розвиток та підвищення рівня життя в приймаючих країнах.

Важливим етапом у дослідженні іноземних інвестицій в процесі економічної модернізації є глобалізація. Глобалізація є складним і неоднозначним процесом, який має різносторонній вплив на розвиток

інвестиційної діяльності в Україні. Ця мозаїчна природа глобалізації створює труднощі в аналізі її впливу на національну економіку.

Попри постійні процеси глобалізації та інтернаціоналізації, існують значні відмінності в інструментах державного регулювання, що обумовлені історичними факторами та прагматичними підходами до інвестиційної діяльності. Просте перенесення норм та правил, розроблених в інших країнах, а також застосування чужої практики не дадуть бажаних результатів через суттєві відмінності в умовах здійснення інвестиційної діяльності.

Варто враховувати особливості галузей, які мають високий потенціал для залучення інвестицій, таких як ІТ, сільське господарство, відновлювальна енергетика та транспортна інфраструктура. Інвестиції в ці сфери сприятимуть не лише економічному зростанню, але й підвищенню конкурентоспроможності України на міжнародному ринку.

Врахувавши всі ці елементи, розробка власної стратегії інвестиційного розвитку, яка відповідає національним особливостям, стає вирішальним чинником для досягнення стабільного економічного зростання та покращення життєвого рівня громадян України.

Глобалізація справді має свої наслідки для вітчизняних виробників, оскільки більшість українців надають перевагу іноземним товарам. Це пояснюється їхньою вищою якістю, доступністю та різноманіттям. Заради отримання кращих умов праці та життя значна кількість українців мігрує за кордон. Це веде до втрати працездатного населення, яке могло б приносити користь Україні. Міграція також призводить до втрати інтелектуального потенціалу нації.

Також, розглядаючи вплив глобалізації на Україну, важливо зазначити, що цей процес має позитивні і негативні наслідки на різні аспекти життя країни. Глобалізація впливає на економіку, політику, соціальні структури та культурний ландшафт України, викликаючи зміни на всіх рівнях. Наприклад, відкриття ринків та зростання міжнародної торгівлі може стимулювати економічний розвиток, але одночасно створює конкуренцію для внутрішніх підприємств.

Україна, як і інші країни, працює над інтеграцією в світову економіку, шукаючи нові можливості для розвитку та співпраці з міжнародними партнерами. Однак цей процес також може мати свої виклики, такі як залежність від зовнішніх ринків або втрата культурної ідентичності під впливом глобальних тенденцій.

Під час аналізу проблем та недоліків приваблення іноземних інвестицій в Україну було виявлено, що протягом усього періоду незалежності країни головними проблемами залишалися недосконалість законодавства у зв'язку із регулювання інвестиційної діяльності та несприятливий інвестиційний клімат. Погіршення інвестиційного клімату було пов'язане з розширенням та згортанням пільг для іноземних інвесторів, що свідчить про низький рівень захисту їхніх комерційних інтересів. Негативно на інвестиційний клімат впливав загальний низький рівень соціально-економічного розвитку, неефективна галузева структура залучення іноземних інвестицій та неоптимальна географічна та регіональна структура надходження інвестиційних ресурсів. Ці проблеми призводять до негативних наслідків як для іноземних інвесторів, так і для держави в цілому, включаючи втрату прибутків, зменшення робочих місць та зниження рівня життя людей. Розв'язання цих проблем потребує нагальних заходів від державних органів, спрямованих на досягнення паритету між короткостроковими інтересами інвесторів та довгостроковими ефектами для національного господарства та населення країни.

Дослідження інвестиційного клімату в Україні показало його значну варіабельність, яка обумовлена впливом різних факторів, таких як військово-політичні, інфраструктурні та правові чинники. Протягом розглянутого періоду рівень глобальної конкурентоспроможності залишався стабільним, що вказує на наявність системних проблем та відсутність істотних змін у економічній системі країни.

Аналізуючи причини несприятливого інвестиційного клімату, виявлено, що ключовими факторами є стабільність законодавства та наявність гарантій для

інвесторів, які оцінюють умови та можливості для здійснення інвестиційних проектів.

У період воєнного стану та погіршення інвестиційного клімату спостерігається значне зменшення прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в економіку України. Для відновлення економіки після завершення війни необхідно створити не лише сприятливі умови для збільшення обсягів ПІІ, але й активно залучати іноземний капітал у галузі промисловості, яка виробляє продукцію з високою доданою вартістю.

Важливість ПІІ для забезпечення економічного зростання України в післявоєнний період підтверджується результатами наукових досліджень. Аналіз впливу обсягів прямих іноземних інвестицій на економічний розвиток України вказує на те, що при збільшенні ПІІ на 15% у 2024 році відносно до попереднього року очікується зростання ВВП на 35%.

Додатково, збільшення накопичених обсягів ПІІ в економіці України на 15% у 2024 році призведе до зростання ВВП на душу населення на 33,2%. При цьому, кожен відсоток збільшення ПІІ у машинобудуванні позитивно вплине на зростання ВВП на одного мешканця.

На підставі аналізу даних за період з 2014 по 2023 роки, а також прогнозування наступних років (2024–2025 рр.) з урахуванням якнайшвидшого закінчення війни, можна зробити такі висновки:

- для досягнення зростання ВВП України на 35% у 2024 році порівняно з 2023 роком, потрібно збільшити обсяги прямих іноземних інвестицій (ПІІ) у економіці на 15%;
- підвищення обсягів накопичених ПІІ на 15% у 2024 році забезпечить зростання ВВП на 33,2% на душу населення протягом цього періоду;
- підвищення валового внутрішнього продукту та валового внутрішнього продукту на душу населення на 1,4% та 1,6% потрібно накопичені прямі іноземні інвестиції у сфері машинобудування підвищити на 1%.

Таким чином, ПІ виявляються ефективним інструментом для стимулювання економічного зростання, якщо їх загальні обсяги значно зростуть, а також якщо інвестиції будуть.

Отже, ПІ стають одним із ключових інструментів для забезпечення економічного зростання України. У зв'язку з цим, необхідною стає кооперація між урядом та бізнесом для формування стратегічних кроків після війни. Процес перезавантаження економічної системи України передбачає не лише усунення бюрократичних перешкод, але й зміцнення довіри інвесторів та реалізацію реформ для інтеграції з ЄС.

Також, на нашу думку, на сучасному етапі економічного розвитку, державі слід здійснювати активний контроль за функціонуванням ринку та регулювати його економічну, політичну та соціальну сфери шляхом використання різноманітних механізмів і стимулів. Важливо створити систему державного регулювання інвестиційних процесів, яка б сприяла привабленню іноземного капіталу, координувала співпрацю з міжнародними організаціями та стимулювала розвиток вітчизняних підприємств. Ця система повинна мати доступ до повної та об'єктивної інформації про підприємства та проекти, які потребують інвестицій, а також про потенційних інвесторів та проведення міжнародних тендерів. Важливо також сприяти співпраці між інвестиційними фондами, страховими, аудиторськими та консалтинговими компаніями, а також з фондовими біржами. Однак для ефективного функціонування такої системи необхідно створити відповідну законодавчу базу, встановити стимулюючу амортизаційну політику, сприятливі умови кредитування та оподаткування, а також визначити прозорі умови користування природними ресурсами.

Отже, для поліпшення інвестиційного клімату країни пропонуємо наступні стратегічні напрямки:

1. Формування сприятливого інвестиційного іміджу шляхом активної участі в міжнародних виставках, ярмарках та інвестиційних проектах, а також через публікації в відомих міжнародних виданнях спеціалізованого профілю.

2. Розвиток інвестиційної інфраструктури, зокрема інвестиційних фондів, аудиторських та страхових компаній.

3. Забезпечення інформаційної підтримки іноземних інвесторів щодо потенційних можливостей інвестування.

4. Розробка та пропозиції до вищих органів влади щодо удосконалення державного регулювання іноземного інвестування.

5. Підтримка малого підприємництва, яке відіграє ключову роль у використанні інвестиційного потенціалу регіонів та створенні конкурентних ринкових умов.

6. Розвиток фондового ринку з метою залучення іноземних інвесторів до процесів приватизації та портфельних інвестицій.

Завданням державної політики є перегляд існуючої системи формування і підтримки інвестиційного клімату, стратегічний аналіз пріоритетів економічного розвитку та ідентифікація чинників, що призводять до неефективності правових актів у цій сфері.

Відомо, що інвестиційний потенціал України включає в себе всі наявні ресурси, зусилля та можливості, які спільно діють для досягнення інвестиційних цілей. Ми дослідили проблеми, пов'язані з іноземним інвестуванням, та проаналізували показники інвестиційної активності в економіці України з 2019 по 2024 роки. Цей аналіз свідчить про значне погіршення інвестиційного забезпечення економічного розвитку країни, головною проблемою якого є повномасштабне вторгнення росії. Оскільки ефективне формування інвестиційного потенціалу потребує використання сучасних методологічних підходів, подальші дослідження можуть орієнтуватися на розвиток існуючих та створення нових методик і рекомендацій з метою подальшого вдосконалення системи інвестування.

Інвестиції означають управління капіталом з метою збільшення його вартості або збереження. Це вкладення ресурсів, які можуть бути матеріальними або інтелектуальними, в різні сектори діяльності з ціллю отримання більшого прибутку або соціального впливу. Іноземні інвестиції відіграють ключову роль у

розвитку країни, оскільки вони стають додатковим джерелом фінансування, сприяють впровадженню передових технологій та підтримують інтеграцію економіки в глобальне господарство. ПІІ мають позитивний вплив на розвиток країн, проте їх ефективність залежить від існуючої інфраструктури, розвинених зв'язків та макроекономічної стабільності. Україна регулює інвестиційну діяльність на основі міжнародних і національних законів. Закон України «Про інвестиційну діяльність» встановлює загальні правила та умови для інвесторів. Іноземні інвестиції є ключовим елементом у включенні української економіки до глобальних виробничих процесів та розвитку високотехнологічного виробництва. Залучення інвестицій є пріоритетом для України, і для цього необхідно створити сприятливий інвестиційний клімат. Це можна зробити шляхом спрощення бюрократичних процедур, захисту прав інвесторів на законодавчому рівні, розвитку прозорих механізмів виведення капіталу, а також вдосконалення інвестиційного клімату в країні через реформи та маркетингові кампанії.

Хочемо зазначити, що стратегія інвестиційної політики країни повинна бути спрямована на повне включення ПІІ у стратегію економічного розвитку та створення інноваційної моделі економіки. Перемога над наслідками світової фінансово-економічної кризи та євроінтеграційні прагнення потребують не лише збільшення обсягів ПІІ, але й вибору пріоритетних напрямів для інвестування в інновації.

В умовах обмежених фінансових ресурсів, на наш погляд, найбільш ефективними економіко-організаційними формами залучення ПІІ до інноваційної діяльності є створення технопарків, бізнес-інкубаторів та кластерів.

Дуже важливим завданням є забезпечення потенційних іноземних інвесторів об'єктивною та оперативною інформацією про можливості інвестування. Світовий досвід показує, що така інформація найбільш ефективно впливає на обране коло одержувачів інформації. В маркетингу цей підхід відомий як «таргетинг» (targeting). Інформація спрямовується не на всіх

потенційних інвесторів одночасно, а обирається тільки те коло, на яке необхідно впливати з метою залучення інвестицій у пріоритетні галузі економіки.

Додатково, для залучення іноземних інвестицій важливо активно просувати національний бренд країни серед потенційних інвесторів та розвивати співпрацю з міжнародними фінансовими організаціями, що можуть включати, як фінансову підтримку, консультування так і інші заходи для стимулювання інвестицій.

Досвід з усього світу показує, що країни з перехідною економікою не можуть вирватися з економічної кризи та забезпечити стійкий розвиток без залучення та ефективного використання іноземних інвестицій. Інвестиції виступають основою розвитку підприємств, окремих галузей та економіки загалом. Вони визначають подальший шлях розвитку, можливості для вирішення соціальних та екологічних проблем, а також рівень фізичного, фінансового та людського капіталу.

Без надійних основ інвестиційної діяльності та володіння спеціалістами відповідного профілю важко очікувати стійкого розвитку виробництва, науково-технічного та соціального прогресу. Тому інвестування є важливою умовою для будь-якої країни в умовах ринкової економіки. Для того щоб країна не відставала від світового розвитку та могла ефективно конкурувати на міжнародній арені, важливо підтримувати нові пріоритети в економічній, промисловій та науково-технічній політиці шляхом інвестування у сучасні технології та інновації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Реверчук С. К., Реверчук Н. Й., Скоморович І. Г. (та інші). Інвестологія: наука про інвестування. Навчальний посібник. –Атіка, 2001.
2. Trade and Investment. World Trade Organization. URL: https://www.wto.org/english/tratop_e/invest_e/invest_e.htm. (дата звернення: 17.05.2024).
3. Реверчук С. К., Реверчук Н. Й., Скоморович І. Г. (та інші). Інвестологія: наука про інвестування. Навчальний посібник. –Атіка, 2001. С. 264.
4. Hymer, Stephen H. The International Operations of National Firms: A Study of Direct Foreign Investment (MIT Press), 1976. С. 253.
5. Тесля С. М. Прямі іноземні інвестиції як економічна категорія, їх суть та класифікація. Науковий вісник НЛТУ України, 2009. № 19.3. С. 131-139.
6. Dunning, J.H. Multinational Enterprises and Global Economy. Reading: Addison – Wesley Publishing Company. – Chapter 3.
7. Пересада А. А. Управління інвестиційним процесом: [монографія], 2002. С. 472.
8. Рогач О. І. Міжнародні інвестиції: Теорія та практика бізнесу транснаціональних корпорацій, 2005. С. 720.
9. Кадеєва І. В. Прямі іноземні інвестиції як фактор становлення інноваційної економіки в Україні. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Економіка, 2014, № 14. С. 193–199.
10. World Investment Report 2011: Non-Equity Modes of International Production and Development. New York and Geneva: United Nations. URL: https://www.academia.edu/5614233/World_Investment_Report_Non_Equity_Modes_of_International_Production_and_Development. (дата звернення: 17.05.2024).
11. Гриньова В.М , Коюда В.О. Інвестування. – Харків: ВД «Інжек», 2005. С. 664.

12. Marcel, D. T. Am. Impact of the Foreign Direct Investment on Economic growth on the Re-public of Benin. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 2019. URL: [http://doi.org/10.21272/fmir.3\(2\).69-78](http://doi.org/10.21272/fmir.3(2).69-78). (дата звернення: 17.05.2024).
13. Навроцька Н.А. Дуалізм впливу прямих іноземних інвестицій на приймаючі країни. *Бізнес-інформ*. 2012. № 1. С. 67 – 71.
14. Robertson R. *Globalization: Social Theory and Global Culture*. London : Sage Publications Ltd., 1992, pp. 25–31.
15. Економічні науки. Вісник. Збірник наукових праць, 2019, №58. URL: <https://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/DOI/2522-1205-2019-58-03.pdf> (дата звернення: 17.05.2024)
16. Амоша О. І., редактор В. М. Геєць (та інші) Соціально-економічний стан України: наслідки для народу та держави; НАН України. Секція суспільних і гуманітарних наук. – К. : НВЦ НБУВ, 2009. С. 687.
17. Череп А. В., Рурк Г. І. Інвестиційна діяльність України: стан та шляхи активізації. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*, 2011, № 3. С. 48–52.
18. ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА АКТИВІЗАЦІЮ СВІТОВИХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ. *Науковий вісник Ужгородського університету* 2016. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/10736/1/ВПЛИВ%20ГЛОБАЛІЗАЦІЇ%20НА%20АКТИВІЗАЦІЮ%20СВІТОВИХ%20ІНВЕСТИЦІЙНИХ%20ПРОЦЕСІВ.pdf> (дата звернення: 17.05.2024).
19. INTERNATIONAL MONETARY FUND. GLOBAL FINANCIAL STABILITY REPORT. URL: <https://www.imf.org/en/publications/gfsr> (дата звернення: 17.05.2024).
20. Новий курс: реформи в Україні. 2010-2015 : нац. доп. / за редактуванням В. М. Гейця.– К. : НВЦ НБУВ, 2010. С. 232.
21. Адаменко, О. М. Аналіз сучасного стану та перспективи розвитку інвестиційної діяльності в Україні. *Економіка України*, № 11, 2020, С. 54-61.

22. Беляєва, О. В. Іноземні інвестиції в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. Вісник Національного університету "Львівська політехніка", № 881, 2021. С. 28-35.

23. Сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/> (дата звернення: 17.05.2024).

24. Гончарук, О. М. Державне регулювання залучення іноземних інвестицій в Україну. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Економіка, № 2 (62), 2020. С. 14-21.

25. Офіційний сайт Європейської Бізнес Асоціації. URL: <https://eba.com.ua/> (дата звернення: 17.05.2024).

26. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://minfin.gov.ua> (дата звернення: 17.05.2024).

27. Павлишин О. Індекс інвестиційної привабливості України через війну сягнув мінімуму з 2013 року. 2022. Економічна правда. URL: <http://surl.li/nnncy> (дата звернення: 17.05.2024).

28. DFC направить в Україну спецпредставника, щоб пришвидшити отримання страхування інвесторами. УКРІНФОРМ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3786607-dfc-napravit-v-ukrainu-specpredstavnika-sob-prisvidsiti-otrimanna-strahuvanna-investorami.html> (дата звернення: 17.05.2024).

29. Гарантії та страхування іноземних інвестицій в Україну в 2024 році. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/224847_garant-ta-strakhuvannya-pozemnikh-nvestitsy-v-ukranu-v-2024-rots (дата звернення: 17.05.2024).

30. Дем'яненко, О. В. Інвестиційний клімат України: сучасний стан та перспективи покращення. Економічний часопис XXI, № 1-2, 2021. С. 5-14.

31. Гриценко, А. А. Проблеми та перспективи залучення іноземних інвестицій в Україну. Актуальні проблеми економіки, № 10 (200), 2020. С. 107-114.

32. Амоша, О. І. Інвестиційний клімат України: сучасний стан та перспективи розвитку. Економіка та суспільство, № 6, 2017. С. 47-54.

- 33.Беляєва, І. М. Державне регулювання інвестиційного клімату в Україні. Вісник Національного університету "Львівська політехніка", № 882, 2019. С. 34-40.
- 34.Герасименко, О. В. Інвестиційний клімат України: проблеми та перспективи розвитку. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Економіка, № 1 (44), 2015. С. 10-15.
- 35.Гончаренко, О. М. Сприятливий інвестиційний клімат: фактори формування та пріоритетні напрямки розвитку в Україні. Актуальні проблеми економіки, № 11 (207), 2018. С. 12-18.
- 36.Гриценко, О. А. Інвестиційний клімат України: сучасний стан та шляхи його покращення. Вісник економічної науки України, № 2, 2016. С. 32-37.
- 37.Даниленко, Л. М. Інвестиційний потенціал України: можливості та перспективи залучення іноземних інвестицій. Економіка України, № 2, 2021. С. 54-62.
- 38.Князєва, О. В. Створення сприятливого інвестиційного клімату в Україні: проблеми та перспективи. Економіка та держава, № 7, 2020. С. 34-40.
- 39.Лібанова, Е. М. Аналіз динаміки та структури іноземних інвестицій в Україну. Науковий вісник Херсонського державного університету, № 2 (82), 2020. С. 47-52.
- 40.Павленко, Ю. В. Залучення іноземних інвестицій в Україну: сучасний стан та перспективи. Вісник Сумського державного університету. Серія: Економіка, № 4, 2021. С. 100-106.
- 41.Плотнікова, О. А. Інвестиційна привабливість України: фактори та перспективи. Вісник Національного університету "Києво-Могилянська академія", № 2 (84), 2020. С. 145-152.
- 42.Обушна Н. І. Організаційно-економічний механізм активізації залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України. Науковий вісник Чернігівського державного інституту економіки і управління, №4(8). 2010. С. 128-135.

- 43.Лях О. Загальні проблеми інвестування та можливості залучення капіталів в економіку. Фінанси України, №2, 2018. С. 30-32.
- 44.Мокій А. Основні напрями політики формування інвестиційного клімату в регіоні. Регіональна економіка, №3, 2019. С. 10.
- 45.Національна інвестиційна рада. URL: <http://www.nicouncil.org.ua/uk/> (дата звернення: 17.05.2024).